

LUNDS UNIVERSITET

Ekonomihögskolan

Företagsekonomiska institutionen

FEKH69

Examensarbete i redovisning på kandidatnivå

Termin 6

NEDSKRIVNING AV GOODWILL

REVISORNS ARBETSGÅNG OCH PERSPEKTIV PÅ GOODWILL

Författare:

Karl-Henrik Hagebris

Erik Lundahl

Filip Svantesson

Handledare:

Kristina Artsberg

FÖRFATTARNAS TACK

Utan någon inbördes ordning vill vi börja med att rikta ett tack till vår handledare Kristina Artsberg som har väglett oss och bidragit med konstruktiv kritik. Vi har upplevt Kristinas vägledning som avgörande för färdigställandet av vår uppsats.

Vi vill även rikta ett stort tack till samtliga de sju revisorer som ställt upp på intervjuer. Vi är tacksamma för de reflektioner som de har bidragit med och den insikt vi har fått i deras yrkesroll.

Avslutningsvis vill vi också tacka alla dem som, på ett eller annat sätt, har hjälpt oss på vägen till en färdig uppsats. Särskilt tack går till Sven-Arne Nilsson, Sveriges goodwillredovisningsguru, både för entusiastisk uppmuntran och för kritiska synpunkter.

Karl-Henrik Hagebris

Erik Lundahl

Filip Svantesson

SAMMANFATTNING

Titel: Nedskrivning av goodwill - revisorers arbetsgång och perspektiv på goodwill

Seminariedatum: 2022-01-14

Ämne/kurs: FEKH69, Examensarbete i redovisning på kandidatnivå

Författare: Karl-Henrik Hagebris, Erik Lundahl & Filip Svantesson

Handledare: Kristina Artsberg

Nyckelord: Goodwill, nedskrivning, revisorer, revisionsbarhet, timeliness

Syfte: Syftet med denna uppsats är att öka förståelsen för revisorers arbetsprocess och syn på goodwillhanteringen enligt gällande IFRS-regelverk.

Metod: Uppsatsen grundas på en kvalitativ metod uppbyggd på semistrukturerade intervjuer där 7 revisorer från big-4 och diverse mindre byråer har medverkat. Materialet från intervjuerna har presenterats i ett empiriavsnitt med citat som stödjer det som sagts och sedan analyserats med hjälp av vår substantiella och formella teori.

Institutionalia: Uppsatsens institutionalia går igenom de redovisnings- och revisionsstandarder (IFRS, IAS & ISA) som är relevanta för att få en förståelse för den teoretiska hanteringen av goodwill.

Teori: Den formella teorin förklarar hur revisorer gör ett material verifierbart och revisionsbart genom sampling, användning av experthjälp och av kontrollsystem. Den substantiella teorin förklarar problematiken med att goodwill utsätts för icke önskvärda påverkningar.

Empiri: Den empiriska delen visar upp en sammanställning av de genomförda intervjuerna i form av en löpande text och utvalda citat.

Resultat: Efter en analys av vår empiri har vi kommit fram till att revisorernas arbetsmetodik kring goodwill kan förklaras till viss del med teorin om hur saker görs revisionsbara. Särskilt framträdande är hur revisorerna använder sig av experthjälp för att kunna verifiera ett material. Vi lär oss även att revisorerna tycker att de hanterar granskningen av goodwillen bra, även om en nedskrivning kan komma försent.

ABSTRACT

Title: Goodwill Impairment Test - Auditors' Workflow and Perspective on Goodwill

Seminar date: 2022-14-01

Course: FEKH69, Bachelor thesis in accounting

Authors: Karl-Henrik Hagebris, Erik Lundahl och Filip Svantesson,

Advisor: Kristina Artsberg

Key words: Goodwill, impairment, auditor, auditable, timeliness

Purpose: the purpose of this thesis is to increase the understanding of auditors' management and views on goodwill management in accordance with current IFRS regulations.

Methodology: The thesis has a qualitative method built up with semi-structured interviews with 7 auditors from big-4 and various smaller agencies. The material from the interviews is presented in a section with quotes that support what has been said and is then analyzed using our substantial and formal theory.

Institutionalia: The institutional section of the thesis surveys the accounting and auditing standards (IFRS, IAS & ISA) that are relevant for gaining an understanding of the theoretical management of goodwill.

Theory: The formal theory explains how auditors make a material verifiable and auditable through *sampling*, the use of *expert help* and *control systems*. The substantial theory explains the problem of goodwill being exposed to undesirable influences.

Empirical foundation: The empirical part reports a compilation of the interviews conducted in the form of a running text and selected quotations.

Conclusion: After an analysis of our empirical data, we have come to the conclusion that the auditors' working methodology regarding goodwill can be explained to some extent with the theory of how things are made auditable. Particularly prominent is the way in which the auditors use expert help to be able to verify a material. We also learn that the auditors think that they handle the review of goodwill well, even if an impairment loss may be delayed.

DEFINITIONER OCH FÖRKORTNINGAR

ABL	Aktiebolagslag (2005:551)
APB	Auditing Practices Board
FAR	Föreningen Auktoriserade Revisorer; en branschorganisation inom redovisning, revision och rådgivning
FASB	Financial Accounting Standards Board
IAASB	International Auditing and Assurance Standards Board
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IAS 36	IAS standard 36 gällande nedskrivningar
IAS 38	IAS standard 38 gällande immateriella tillgångar
IFAC	International Federation of Accountants
IFRS	International Financial Reporting Standards
IFRS 3	IFRS standard 3 gällande rörelseförvärv
ISA	International Standards on Auditing
Immateriell tillgång	“Är en identifierbar icke-monetär tillgång utan fysisk form.” (IAS 38, s. 8)
Kassagenererande enhet	“Är den minsta identifierbara grupp av tillgångar som vid en fortlöpande användning ger upphov till inbetalningar som i allt väsentligt är oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar.” (IAS 36, s. 6)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INTRODUKTION	1
1.1 PROBLEMLÅGGRUND	1
1.2 PROBLEMDISKUSSION	3
1.3 SYFTE	6
1.4 DISPOSITION	7
2. METOD	8
2.1 VAL AV METOD	8
2.2 VAL AV DATAINSAMLINGSMETOD	9
2.3 URVAL AV RESPONDENTER	9
2.4 GENOMFÖRANDE AV INTERVJUER	10
2.5 BEARBETNING AV INTERVJUER	11
2.6 KODNING OCH ANALYS	11
2.7 METODENS BEGRÄNSNINGAR	13
3. TEORI	14
3.1 OPPORTUNISTISKT BETEENDE OCH FÖRDRÖJNINGAR	14
3.1.1 SAMMANFATTNING	16
3.2 AUDITABILITY	16
3.2.1 BAKGRUND OCH SAMPLING	16
3.2.2 ANVÄNDANDET AV SPECIALISTER	17
3.2.3 INTERNA KONTROLLSYSTEM	19
4. INSTITUTIONALIA	20
4.1 INTERNATIONELLA STANDARDER	20
4.1.1 IFRS 3 - HUR FÖRVÄRVAD GOODWILL UPPSTÅR	20
4.1.2 IAS 38 – GOODWILL SOM IMMATERIELL TILLGÅNG	21
4.1.3 IAS 36 - NEDSKRIVNING AV GOODWILL	21
4.2 REVISORN OCH REVISIONEN	23
4.2.1 VAD ÄR REVISION?	23
4.2.2 REVISIONENS SYFTE	23
4.2.3 REVISORNS GRANSKNINGSUPPGIFTER OCH GOD SED	24
4.2.4 GRANSKNING AV UPPSKATTNINGAR I REDOVISNINGEN	25

5. EMPIRI	27
5.1 GRANSKNINGSPROCESSEN	27
5.1.1 KASSAFLÖDEN	27
5.1.2 BRANSCHSKILLNADER OCH ANDRA BEDÖMNINGSGRUNDANDE FAKTORER	28
5.1.3 HÄNSYN TILL HEADROOM	30
5.1.4 DISKONTERINGSRÄNTA	32
5.2 REVISORN OM LEDNINGENS OPTIMISM	33
5.3 TIMELINESS	34
5.4 REGELVERKET MED TANKAR KRING KONTROLL OCH PROCESSENS KVALITET	36
6. ANALYS	38
6.1 ANALYS AV GRANSKNINGSPROCESSEN	38
6.2 OPTIMISTISKA BEDÖMNINGAR OCH TIMELINESS	42
6.3 REGELVERKET	43
7. SLUTSATSER	45
7.1 SLUTSATSER OCH DISKUSSION	45
7.2 FÖRSLAG TILL VIDARE STUDIER	47
KÄLLFÖRTECKNING	48
BILAGA 1. INTERVJUFRÅGOR	52

1. INTRODUKTION

I detta avsnitt introduceras en bakgrund till uppsatsämnet som senare problematiseras och slutligen mynnar ut i ett syfte.

1.1 PROBLEMLÅGGRUND

I slutet av 1990-talet ansåg Europeiska Unionen (EU) att ytterligare harmonisering av de börsnoterade företagens redovisning var aktuell. Bara några år senare, 2002, beslutade unionen att koncernredovisningen för samtliga börsnoterade företag skulle tillämpa de internationella redovisningsstandarderna IFRS som utvecklats av IASB (Marton m.fl., 2020, s. 16). I takt med att IASB gick ut med den nya standarden för rörelseförvärv, IFRS 3, under 2004 uppdaterades även standarden IAS 36 om nedskrivningar samt IAS 38 om immateriella tillgångar (Marton m.fl., 2018). En tydlig ny skillnad var hur goodwill och andra immateriella tillgångar skulle hanteras. Regelverket gick, i och med ändringen, från årlig avskrivning av exempelvis goodwill till att företagen endast skulle genomföra årliga prövningar på värdet av goodwill för att se huruvida värdet på tillgången var korrekt eller om det fanns ett behov av en nedskrivning (Marton m.fl., 2018, s. 367).

IASB fastslår genom redovisningsstandardens IAS 38 att goodwill är en immateriell tillgång vars nyttjandeperiod inte går att bestämma (Marton m.fl., 2018, s. 102). Goodwill kan definieras som den del av köpeskillingen som inte kan förklaras av de verkliga värdena på nettot av företagets tillgångar och skulder (Marton m.fl., 2018, s. 98). Den består således av ej identifierbara tillgångar. Man brukar tala om två typer av sådana tillgångar (Marton m.fl., 2018). Den första typen kan ge företaget en ökad avkastning genom att det förvärvade företaget redan är en väl fungerande organisation och den andra består av vad som brukar kallas synergieffekter (Marton m.fl., 2018). Dessa effekter kan förklaras som att förvärvet i sig för företaget skapar nytt värde som inte tidigare existerade genom att företaget exempelvis blir mer effektivt inom vissa områden med hjälp av ny kunskap eller teknik efter sammanslagningen (Rahm m.fl., 2016).

Enligt Marton m.fl. (2018, s. 367) ledde ändringarna i standarderna till en debatt kring hur nedskrivningen av goodwill på bästa sätt borde genomföras – en debatt som fortfarande pågår. Den kritik som hävdar att nedskrivningsprövningen är för subjektiv och därför skapar hög osäkerhet för att revisorer och investerare inte kan verifiera äktheten av den information de blir tilldelade är ett återkommande problem (Marton, 2019). Vidare menar Marton (2019) att steget bort från avskrivning av goodwill har medfört att företagens redovisning av den immateriella tillgången tenderar att bli incitamentsdriven. Det aktuella regelverket (IFRS & IAS) kring goodwill och den årliga värdenedgångsprövningen tenderar att lämna utrymme för viss flexibilitet i ledningens bedömning under nedskrivningsprövningen (Romanna & Watts, 2012; Wines, Dagwell & Windsor, 2007). Att det går att finna stöd för att en VD:s kompensation och rykte har viss koppling till en nedskrivnings vara eller icke vara (Romanna & Watts, 2012) får också ses som incitamentsdrivande.

Förändringen av redovisningsstandarderna ledde till diskussion kring deras tillämpning, vilket IASB svarade på genom att initiera ett projekt om nedskrivning av goodwill (Marton m.fl., 2020, s. 373). Projektet ska utröna om företag kan ge mer relevant information till investerare vid rörelseförvärv, utan att det blir för kostsamt (IASB, 2020). Projektet baseras även på IASB:s post implementation process (PIR) av IFRS 3 som har som mål att undersöka om standarden fungerar som det ursprungligen var tänkt (IASB, 2020). De huvudsakliga punkter som lyftes fram av PIR var i) hur företagen borde lämna information kring förvärv ii) om nedskrivningsprövningen av goodwill kan förbättras, iii) ifall årliga avskrivningar av goodwill bör återinföras och iv) om immateriella tillgångar bör redovisas skilt från goodwill (IASB, 2020). Den ovan presenterade bakgrunden visar på vikten av IASB:s diskussionsrapport, som redogörs för nedan, och som släpptes i sin senaste version under 2020. Syftet med diskussionsrapporten är att diskutera de problem som PIR tog upp och undersöka om det behövs en ändring av standarden givet att den behöver vara kostnadseffektiv (IASB, 2020). Innehållet i diskussionsrapporten är upplagd så att den kapitelvis går igenom de olika problemen och därefter framför preliminära åsikter och lösningar av problemen samt går igenom hur man kommit fram till dessa ståndpunkter (IASB, 2020).

En revisor har att ta ställning till många frågor som kräver omdöme. Ett sådant är granskningen av uppskattningar i redovisningen. Detta har lett till att det till exempel finns en revisionsstandard (ISA 540) som har utvecklats för att revisorn ska kunna få vägledning vid granskning av just uppskattningar. Dessa uppskattningar kan förekomma i olika sammanhang. Ett sådant är skattning av ett verkligt värde (FAR 2020, ISA 540, tredje stycket). Standarden erkänner att revisorn kommer att granska uppskattningar som har blivit utsatta för partiska bedömningar. Vid värdering av goodwillposter menar Lorentzon och Ekberg (2007) att det förekommer inslag av subjektiva bedömningar, vilka revisorerna måste kontrollera noggrant så att goodwill inte redovisas till ett värde som saknar grund.

Det vi huvudsakligen kommer titta på i diskussionsrapporten är sektion tre, den sektion om nedskrivning och avskrivning av goodwill, speciellt det huvudproblem som IASB har identifierat om att nedskrivningar tenderar att förskjutas framåt i tiden. Vi har även i åtanke problemet om huruvida nedskrivningsprövningen av goodwill rimligtvis kan förbättras utan att det blir för kostsamt. IASB:s (2020, punkt. 3.53) preliminära åsikt är att nedskrivningsprövningen inte kan förbättras, genom att bli mer effektiv och bättre på att redovisa nedskrivningar i rätt tid, utan att detta skulle bli alltför dyrt.

1.2 PROBLEMDISKUSSION

Efter att avskrivning av goodwill som standard avskaffades 2005 och ersattes av att värdet av goodwill ska prövas för att se om någon nedskrivning måste göras, har goodwillbeloppens storlek ökat (Glantz, 2021). Goodwill representerar 18 procent av världens alla noterade bolags eget kapital och 3 procent av den totala balansomslutningen (IASB, 2020). Detta visar på goodwillpostens vikt och på att den måste hanteras på ett korrekt sätt. Sven-Arne Nilsson och Björn Gauffin, har under 15 års tid följt 307 företag på Stockholmsbörsen i syfte att utröna hur företagen identifierar immateriella tillgångar i företagsförvärv. I deras senaste studie, för 2019, utgjorde goodwill i genomsnitt 61 procent av de totala förvärvade tillgångarna (Nilsson &

Gauffin, 2021). Nilsson och Gauffin menar således att goodwill får allt större betydelse för företagen på den svenska börsen.

Gauffin och Thörnsten (2010) har i en debattartikel visat på hur två banker (SEB och Swedbank) har stor diskrepans sinsemellan vad gäller den nedskrivningsprövning som ska göras för goodwill. De två bankerna hade gjort väldigt skilda bedömningar vid framtagandet av diskonteringsräntan och framtiden i Baltikum. Vidare menar Gauffin och Thörnsten att den vanligaste metoden för att bestämma återvinningsvärdet, för de enheter goodwill hänförs till, är genom nyttjandevärdet, där diskonteringsräntan har en huvudroll. De tittade på 254 noterade bolags koncernredovisningar för 2009 och fann bland annat att 101 bolag räknade med en lägre diskonteringsränta än tidigare, men utan att redovisa någon förklaring till varför detta gjorts. I många fall redovisades inte ens någon diskonteringsränta från jämförelseperioden. De konstaterade det att goodwillposten är dominerande i balansräkningen och att användaren av redovisningen har ett stort behov av information om posten. Informationen är däremot bristfällig och har ett relativt lågt värde (Gauffin & Thörnsten, 2010). Vidare skriver de: "Jämförbarheten är bristfällig, olika aktörer bedömer situationen mycket olika, och presenterar dessutom informationen på olika sätt!" (Gauffin & Thörnsten, 2010, s. 4). Med tanke på att diskonteringsräntan kan skilja sig så pass mycket som i exemplet med SEB och Swedbank, är det intressant att se på hur revisorerna gör sina bedömningar i granskningen av företags nedskrivningsprövning. Är exempelvis informationen och underlaget för företagens beräkningar verifierbara? Med tanke på att bedömningarna ovan är så pass skilda: kan revisorerna i sina bedömningar utröna vad som är "sant" och således möta de förväntningar som IASB har på deras roll som revisorer?

Pajunen och Saastamoinen (2013) har i en undersökning av finska revisorer funnit att en del revisorer är överens om att earnings management förekommer som en följd av hur regelverket ser ut gällande nedskrivningsprövning av goodwill. Romanna och Watts (2012) menar i sin tur att ledningen aktivt tar beslut om att senarelägga nedskrivningar för att maximera företagets resultat. Detta stödjer till viss del de revisorers åsikter om opportunistiskt beteende som Pajunen

och Saastamoinen diskuterar. Wines, Dagwell och Windsor (2007) understryker opportunistiskt beteende med anledning av att nedskrivningsprövningen till viss del innehåller subjektiva moment, bland annat identifikationen och värderingen av kassagenererande enheter. Wines m.fl. menar därmed att revisorn har en viktig roll och att utmaningarna blir större. Albersmann och Quick (2020) undersöker problemet med timeliness vid nedskrivning av goodwill och visar att nedskrivningar av goodwill i snitt fördröjs med 1–2 år och att revisorer kan ha en påverkan på när i tiden nedskrivningar redovisas hos företag. Eftersom nedskrivningsprövningar kring goodwill präglas av viss subjektivitet och earnings management, borde det således vara särskilt viktigt att revisorerna beaktar dessa omständigheter när de granskar företagen. Av samma anledning är det även intressant att se hur revisorerna gör sina bedömningar och om de har de redskap som behövs för att kunna skriva på en sanningsenlig rapport som lever upp till IASB:s förväntningar.

I IASB:s senaste diskussionsrapport, från 2020, uppmärksammas problemet med att nedskrivningarna av goodwill inte sker rätt i tiden. IASB menar på att det lyfts fram av diverse intressenter som en av de huvudsakliga frågorna som måste besvaras för att man ska kunna förbättra det nuvarande systemet. Denna uppfattning förstärks genom annan forskning (Albersmann & Quick, 2020; Ramanna & Watts, 2012), men även IASB erkänner problemet (IASB, 2020, s. 53). IASB talar om två huvudskäl för att nedskrivningar senareläggs; 1) uppskattningarna i nedskrivningsprövningarna är för optimistiska, och 2) ej redovisad, intern, goodwill skyddar den förvärvade goodwillen från att behövas skrivas ned genom att total goodwill förblir oförändrad, vilket utgör det som kallas headroom. I stycke 3.29 (IASB, 2020) menar IASB att risken för opportunistiskt beteende i nedskrivningsprövningen är oundvikligt, men att det är upp till revisorerna och övervakarna att adressera detta problem. IASB menar således att ingen ändring av IFRS standarder skulle förändra detta beteende.

Med anledning av goodwillpostens betydelse (Nilsson & Gauffin, 2021; Gauffin & Thörnsten, 2010) är det intressant att IASB i sin diskussionsrapport ganska snabbt avfärdar goodwillproblematiken för att det skulle vara för kostsamt att effektivisera

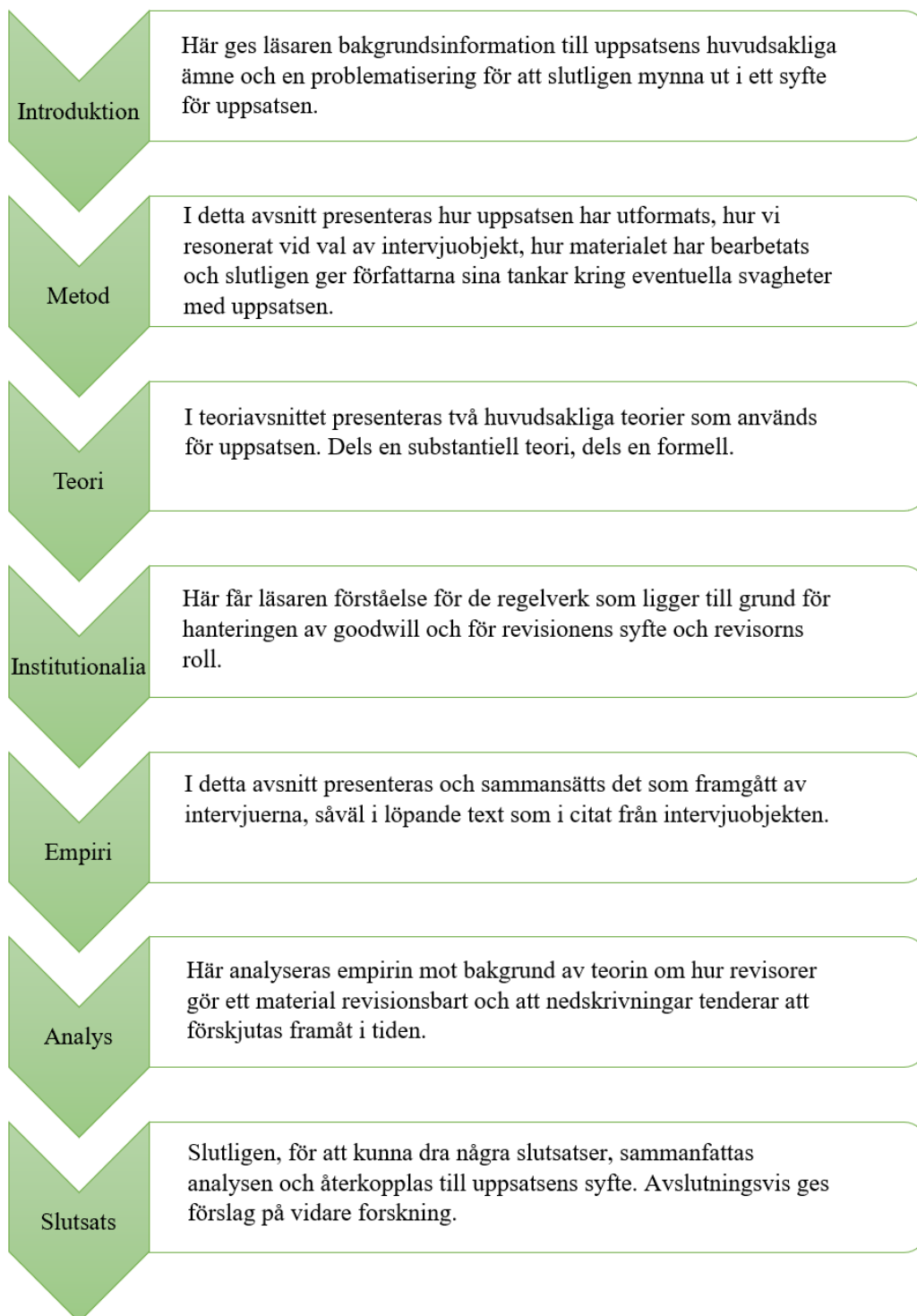
nedskrivningsprocessen och lämnar det till revisorer och övervakare med förklaringen att de senare är bäst lämpade att hantera den i samband med värdenedgångsprövningen. Men om revisorerna är de bäst lämpade, blir det viktigt att undersöka och skapa förståelse för hur revisorer ser på verifierbarhet och revisionsbarhet i sitt arbete. Revisorer förväntas ha en bred kunskapsbas, men de är inte experter på alla områden. För att garantera verifierbarhet tar de därför hjälp av trovärdiga specialister för att täppa igen kunskapsluckor och garantera revisionsbarhet (Power, 1999). Med hänvisning till teorin om att nedskrivningar sker för sent, blir det även intressant att titta på huruvida revisorerna är bäst lämpade att även hantera detta. Hur kommer det sig att nedskrivning av goodwill exempelvis hamnar fel i tiden?

1.3 SYFTE

Med tanke på osäkerheten i litteraturen kring hanteringen av goodwill blir syftet med uppsatsen att söka insikt i revisorernas uppfattning och arbete kring nedskrivningsprövningen av goodwill. Genom en analys av vårt empiriska material, där vi tittar på teorin om hur revisorer gör granskningen revisionsbar och skildrar tidigare forskning om timeliness, uppnår vi syftet. Detta kan konkret delas upp i två frågor:

- Hur gör revisorn saker verifierbara, och därigenom revisionsbara, vid granskning av goodwillen?
- Hur uppfattar revisorn problematiken med så kallad timeliness?

1.4 DISPOSITION

2. METOD

I detta avsnitt redovisas uppsatsens undersökningsmetod och vårt tillvägagångssätt.

2.1 VAL AV METOD

Kvalitativ forskning syftar till att undersöka människors upplevelser av världen med inriktning på insikt snarare än statistisk analys (Bryman & Bell, 2017). I detta arbete söker vi insikt i revisorers uppfattning och arbete kring nedskrivningsprövning av goodwill, ett svårbeskrivet fenomen, vilket gör det naturligt att använda en kvalitativ forskningsmetod. Det finns studier som har behandlat samma ämne som vi, men som har använt kvantitativ metod. Ett exempel är den studie som gjordes Wines, Dagwell och Windsor (2007) som lyfter fram revisorns roll och utmaningar, utan att fokusera på hur revisorn faktiskt arbetar med goodwill. Ett annat exempel är Pajunen och Saastamoinen (2013). I denna studie utreds frågan huruvida revisorer erfar att resultatmanipulering inträffar vid redovisning av goodwill. I studien ger den kvantitativa ansatsen underlag för att besvara frågan om resultatmanipulering sker, men är i avsaknad om den typen av revisorers arbete med goodwill vi syftar att ta upp.

Med hänvisning till avsnittet om problemdiskussion är det tydligt att goodwillfrågan präglas av meningsskiljaktigheter kring diskonteringsräntor, subjektivitet, osäkerhet, timeliness och opportunism m.m. Det ligger därför i vårt intresse att klargöra revisorernas arbete med goodwillprövning. För att erhålla lämplig typ av information använder vi oss av intervjustudier i syfte att mottaga detaljer kring revisorers personliga värderingar och förhållningssätt, någonting som är svårt att få ut med hjälp av kvantitativa forskningsmetoder. Genom att anta ett revisorsperspektiv har vi för avsikt att, genom djupgående intervjuer där vi eftersträvar fylliga och detaljerade svar, låta revisorerna komma till tals om problematiken med att nedskrivningar hamnar i fel tid och hur revisorns arbetsprocess ser ut.

2.2 VAL AV DATAINSAMLINGSMETOD

Enligt Bryman och Bell (2017), finns det tre kvalitativa intervjuformer: ostrukturerade, semistrukturerade och strukturerade intervjuer. Den ostrukturerade intervjuformen förklaras som en metod där forskaren använder sig av ett PM som minneshjälp vid genomgången av ett visst antal teman under intervjun. Intervjupersonen får näst intill associera fritt. Den strukturerade intervjuformen innebär att intervjuaren förberett exakta frågor där ordningen är bestämd, för att kunna styra samtalet (Bryman & Bell, 2017). Vi har valt att använda oss av semi-strukturerade intervjuer, vilka enligt Bryman och Bell (2017) definieras som att forskaren har en lista över förhållandevis specifika teman som ska beröras (intervjuguide), där intervjupersonen har stor frihet att utforma svaren på sitt eget sätt. Inledningsvis ställs förutbestämda frågor och därefter skapas utrymme för de följdfrågor som uppkommer beroende på respondentens svar. Detta ger respondenterna stort utrymme att kunna formulera sina svar utifrån sina personliga erfarenheter. Genom denna öppna typ av intervju där respondenten har förhållandevis fria tyglar skapas underlag för en analys som inkluderar aspekter vi själva inte hade kunnat förutse. Valet av denna intervjumetod ger oss information om revisorernas egna arbetssätt och upplevelser. Rimligtvis medför detta skiljaktiga svar beroende på vem som är respondent.

2.3 URVAL AV RESPONDENTER

Respondenterna har valts utifrån deras kompetens och relevans för studiens ändamål. De arbetar på daglig basis med de frågor uppsatsen avser att utreda och besitter teoretisk och praktisk kunskap i ämnet. De revisorer vi har valt att intervjua har erfarenhet av revision av företag som är börsnoterade och som innefattar goodwillposter. Vår utgångspunkt var att söka oss till de fyra stora revisionsfirmorna; Deloitte, Ernst & Young, PwC och KPMG. Vi fick därefter svar från två av dessa. Dessutom har vi fört diskussioner med mindre revisionsbolag, vilket resulterade i två intervjuer. Flera av de vi kontaktat ansåg sig sakna kompetens för att besvara våra frågor eftersom de inte arbetar med goodwill. Samtliga våra respondenter vistas och arbetar i Sverige. Vi har totalt utfört sju olika intervjuer med fem respondenter från större firmor och två från mindre. I tabell 1. *Sammanställning av respondenter* nedan visas samtliga. Respondenterna har

anonymiserats i syfte att få dem att yttra sig så öppet som möjligt, eftersom vi söker djup i våra intervjuer. Det är viktigt ur ett etiskt perspektiv att information hålls konfidentiell och behandlas på ett korrekt sätt (Bryman & Bell, 2013). Vidare har den insamlade informationen från intervjuobjekten tagit hänsyn till nyttjandekravet, det vill säga att den endast har använts för forskningens syfte (Bryman & Bell, 2013). Det finns alltid risk att respondenter förskönar sanningen till exempel på grund av eventuella starka relationer till goodwillintensiva företag. Dessa relationer kan skapa incitament för revisorerna att vilja förvränga sanningen för att inte skada sina personliga rykten. Fullständig anonymitet ger då förutsättningar för att respondenterna kan tala utan att känna begränsningar.

Respondent	Erfarenhet av goodwill (år)	Datum för intervju	Plats för intervju	Intervjuns längd
Revisor A	9	2021-12-01	Distans	30-45 min
Revisor B	25	2021-12-01	Distans	30-45 min
Revisor C	20	2021-12-03	Distans	30-45 min
Revisor D	5	2021-12-19	Distans	30-45 min
Revisor E	7	2021-12-22	Distans	30 min
Revisor F	10	2021-12-23	Distans	30-45 min
Revisor G	31	2021-12-30	Distans	30-45 min

Tabell 1. Sammanställning av respondenter

2.4 GENOMFÖRANDE AV INTERVJUER

Utformningen av intervjufrågorna har utgått från uppsatsens teori och syfte. Målsättningen har varit att ta fram bedömningsunderlag för analys av hantering av goodwill utifrån revisorns perspektiv. Frågorna är därför skapade för att besvaras subjektivt. Intervjuerna utförs semi-strukturerat, där intervjuaren först ställer förutbestämda frågor för att sedan hålla en mer öppen diskussion med oförberedda följdfrågor beroende på respondentens svar. Intervjuerna har utförts genom telefon, Google meet eller Microsoft Teams. Primärt var tanken att utföra

intervjuerna under fysisk närvaro, för att respondenten i lugn och ro skulle kunna tala ut, men med tanke på den rådande coronapandemin bedömdes det som säkrare för alla parter att utföra intervjuerna på distans. Tidsramen för intervjuerna sattes till 30–45 minuter. Vi har även lagt vikt på att utreda förhållningssättet till själva arbetsprocessen kring goodwill. Eftersom vi ville få utförliga och konsekventa svar bad vi bland annat respondenterna förklara arbetsgången vid insamling av underlag för granskning, anledningen till granskningen och arbetsgångens brister. Denna typ av frågor kastar ljus på olika komponenter av värderingssättet och på hur de därefter leder till resultat. Med tanke på subjektiviteten, där den kvalitativa aspekten i frågan om revisorsgranskning och värdering skiljer sig från fall till fall, förespråkar vi öppenhet och har försökt omfatta de olika delar av goodwill som anses vara relevanta. Detta skapar underlag för att urskilja diskrepans.

2.5 BEARBETNING AV INTERVJUER

För att minimera antalet felkällor i intervjuerna och höja uppsatsens reliabilitet har vi valt att spela in intervjuerna, eftersom det ger möjlighet att återgå till svaren. Därefter har svaren transkriberats. För att bearbeta intervjuerna har kvalitativ innehållsanalys använts, en flexibel metod som kan användas för att dra slutsatser av innehåll från olika sorters kommunikation, i vårt fall intervjuer. Innehållsanalysen är lämplig för att skapa ny kunskap, bekräfta alternativt utöka redan befintlig kunskap. Den är även ett verktyg för att generera hypoteser för framtida undersökningar (Hsieh & Shannon, 2005).

2.6 KODNING OCH ANALYS

Vår studie tillämpar ett induktivt tillvägagångssätt där analysen baseras på det insamlade materialet och observationerna från intervjuerna. Intervjuerna genererar en stor mängd empiriskt material vari vi har använt oss av kodning, baserat på Brymans och Bells (2013) ramverk kring tre former av kodning enligt grundad teori, där vi bryter ner materialet i små beståndsdelar som kategoriseras och som analysen därefter baseras på. Denna kodningsprocess påbörjades direkt efter intervjuerna i takt med att det empiriska materialet transkriberades. Olika nyckelord och teman identifierades, i enlighet med Bryman och Bell (2013). Denna process är den första

formen av tre: öppen kodning där data bryts ner i mindre beståndsdelar och därefter kategoriseras. Beståndsdelarna bryts ner till begrepp, de etiketter eller benämningar vi ger materialet, varefter de delas in i grupper och omformuleras till kategorier (Bryman & Bell, 2013). Den andra formen av kodning är axial kodning där de identifierade kategorierna jämförs och kopplas samman genom att vi letar efter olika samspelande orsaker och mönster mellan de kategoriserade data. Den sista nivån av kodning, selektiv kodning, handlar om att utröna olika kärnkategorier, vilket enligt Bryman & Bell (2013) är de centrala frågeställningar eller inriktningar som resterande kategorier kretsar kring och som kan ses lite som en röd tråd i datamaterialet. När kategorierna av data systematiskt relateras till varandra kan ett teoretiskt ramverk formas som används för att förklara de företeelser som vi är intresserade av.

Rent praktiskt innebär ovanstående att vi följt Brymans och Bells (2013) tillvägagångssätt vid kodning där vi började med en genomgång av materialet följt av att markera ut identifierade nyckelord och begrepp. De mest frekvent förekommande och huvudsakliga begreppen vi urskilt från kodningen är; sampling, annan expertis, kontrollsystem, subjektiva bedömningar, optimistiska antaganden, headroom, timeliness, redovisningsstandarder och positiv/negativ syn på regelverket. Kopplat till intervjuvären och strukturen på intervjuerna blev det naturligt att använda oss av ovan nämnda begrepp då det gav oss en första bild över hur innehållet i analysen potentiellt kunde se ut i anslutning till vald teori. Genom att kontinuerligt göra om denna process där vi flera gånger om gick igenom materialet kunde vi med hjälp av våra begrepp och nyckelord dela in det i kategorier som kan identifieras i det empiriska avsnittet. De kategorier vi har kommit fram till är: insamling av data, framtida kassaflöden, diskonteringsräntan, skillnader mellan branscher och företag, optimistiska bedömningar och timeliness, tankar kring det nuvarande regelverket och arbetsprocessen. Utifrån kategorierna, vald teori och intervjumaterialet sett ur ett helhetsperspektiv valde vi ut två kärnkategorier, hur revisorer gör arbetsprocessen revisionsbar samt hur revisorer tänker och arbetar kring problematiken om optimistiska bedömningar och timeliness.

Processen upprepades för att tillförsäkra hög kvalitet på kodningen. Icke desto mindre kvarstår en viss risk för att kodningen har utsatts för subjektiva bedömningar utifrån det vi tycker är intressant eller förväntar oss vara relevant, vilket skulle kunna påverka kvaliteten på undersökningen (Bryman & Bell, 2013). Vidare är flera av begreppen i vår kodning direkt kopplade till den teori vi valt, varför den inledande delen av kodningsprocessen kan sägas avvika något från Brymans och Bells. Det är avslutningsvis med utgångspunkt från intervjuerna samt de identifierade mönster vi identifierat och våra kategorier av kodade data som vår analys om hur revisorer ser på hanteringen av goodwill sett utifrån det rådande regelverket tar form.

2.7 METODENS BEGRÄNSNINGAR

I kvalitativ forskning kan intervjuerna avvika i tämligen stor utsträckning från den form av intervjuguide eller frågeschema som formulerats. Det kan ställas nya frågor som en uppföljning av det som respondenten svarat och ordningsföljden i frågorna kan varieras. Detta äventyrar det standardiserade elementet i intervjuprocessen vilket gör att reliabiliteten och validiteten hamnar i farozonen (Bryman & Bell, 2017). Validitetsnivån i vår uppsats bestäms av i vilken utsträckning vi har använt rätt mått för att mäta våra begrepp på ett trovärdigt sätt (Bryman & Bell, 2017). Vårt intresse är att på ett nyanserat sätt förklara hur revisorer subjektivt väljer att angripa granskning av goodwill. Begreppen har i vårt fall fastställts genom våra intervjuer och den kodning som skett därefter, där processen varit standardiserad. Därför är det rimligt att hävda att validiteten kan anses vara hög. Enligt Jacobsen (2017) skapar intervjumomenten närhet till dem man intervjuar, vilket är fundamentalt för att skapa förståelse för de åsikter respondenterna framför. Men i detta kan det finnas en risk att respondenten tenderar att bli alldeles för subjektiv och därmed glömmer sin förmåga att vara kritisk. Jacobsen (2017) menar även på att insamling av kvalitativa data är en tidskrävande process, vilket kan medföra att antalet respondenter begränsas. Detta var inledningsvis problematiskt för vår uppsats men löstes någorlunda i ett senare skeende då vi successivt fick tag i fler respondenter. Hade fler revisorer från fler stora revisionsfirmor valt att gå med på att bli intervjuade hade vår empiri blivit mer omfattande och möjligen därigenom också mer nyanserad. Samtidigt tyder våra svar på att marginalavkastningen av ytterligare intervjuer skulle ha varit avtagande.

3. TEORI

Här redogörs för de teoretiska modeller som kommer ligga till grund för analysen.

3.1 OPPORTUNISTISKT BETEENDE OCH FÖRDRÖJNINGAR

Romanna och Watts (2012) belyser problematiken kring earnings management och det opportunistiska beteende som riskerar att uppkomma med gällande regelverk för goodwillhanteringen. Genom att ledningen tillåts värdera goodwill med hänsyn till nyttjandevärdet lämnas utrymme för enskilda antaganden och generella subjektiva bedömningar. Romanna och Watts menar att det finns visst stöd för att det utrymme som skapas leder till att ledningen åtnjuter viss "flexibilitet" i nedskrivningsprövningen av goodwill. Det finns även stöd för att en VD:s kompensation och dennes rykte har koppling till om en nedskrivning av goodwill blir av (Romanna & Watts, 2012). Eftersom en nedskrivning av ett företags goodwill påverkar företagets resultat negativt, borde detta inte vara något som är åtråvärt för VD:n (agenten), vilket lätt leder till uppkomsten av det klassiska agentproblemet (Hartmann m.fl., 2021), där agenten agerar enbart efter sitt egenintresse.

Wines, Dagwell och Windsor (2007) tar upp en del potentiella komplikationer som uppkommit genom den nya redovisningsmodellen för goodwill, både ur ett företagsperspektiv, och mer specifikt för revisorer. De understryker, bland annat, att identifikation och värdering av de kassagenererande enheter som goodwill ska fördelas på, kräver antaganden, vilket gör värderingen mer subjektiv. Detta leder till opportunistiskt beteende och skapar således en vidare utmaning för revisorer som delvis måste lita på ledningens förmåga och integritet vid hantering av goodwill (Wines m.fl., 2007).

Albersmann och Quick (2020) har i sin studie undersökt hur väl gällande regelverk för hantering av goodwill fungerar genom att se på ett urval av noterade bolag på Frankfurtsbörsen (CDAX) och deras nedskrivningar. De tittade bland annat på problematiken kring att nedskrivningar av goodwill inte redovisas i rätt tid. Albersmann och Quick fann stöd för att nedskrivningar tenderar

att bli fördröjda. Deras undersökning visade att redovisningen lätt förskjuts med 1–2 år. Även Ramanna och Watts (2012) fann att nedskrivningar av goodwill görs med en fördröjning vilket förklaras av ett opportunistiskt beteende hos ledningen som gällande standard ger utrymme för. Hamberg och Beisland (2014) undersökte, på den svenska börsmarknaden, kopplingen mellan nedskrivningar av goodwill och dess värde och avkastningen på företagets aktier, både före och efter förändringen av regelverket IFRS 3. De fann att en nedskrivning av goodwill inte längre, i samma omfattning, påverkar avkastningen på företagets aktier och dess värde. Hamberg och Beisland menar således att nedskrivningens värde inte längre är relevant för den aktuella perioden. De menar att en förklaring till detta skulle kunna vara att investerare redan vid förvärvet är medvetna om värdet på goodwill och att när väl nedskrivningen sker har marknaden redan anpassat sig till prisförändringarna.

Att en nedskrivning av goodwill tenderar att redovisas för sent kan förklaras på två sätt: 1) ledningens uppskattningar i prövningen är för optimistiska och, 2) det som kallas frihöjd ovanför huvudet (headroom) i form av befintlig men ej redovisad goodwill, i kassagenererande enheter, skyddar förvärvad goodwill (IASB, 2020). Det uppskattade återvinningsvärde som ligger till grund för om en nedskrivning ska göras eller ej har sin grund i subjektiva antaganden och bedömningar. Möjligheten till detta uppstår vid framtagandet av de kassagenererande enheternas återvinningsvärde där bedömningen av verkligt värde minus försäljningskostnader och nyttjandevärde både innehåller subjektiva moment och uppskattningar, som exempelvis vid bedömningen av enhetens framtida kassaflöden (IASB, 2020). Detta leder till en oundviklig osäkerhet i beräkningarna (IASB, 2020, s. 56 f.). Det finns incitament för ledningen att utnyttja det faktum att nedskrivningsprövningen erbjuder viss flexibilitet och anpassa en nedskrivningen så att den gynnar företagsledningen (IASB, 2020, s. 57; se även Romanna & Watts, 2012). Risken för att uppskattningarna i prövningen blir alldeles för optimistiska är en direkt effekt av de uppskattningar som behöver göras i nedskrivningsprövningen (IASB, 2020, s. 57).

Det andra skälet för att nedskrivningar hamnar fel i tid är att det skapas ett ”headroom”, eller frihöjd ovanför huvudet, hos de kassagenererande enheter där goodwillen genereras (IASB,

2020, s. 58). Headroom består av faktorer som inte framgår av balansräkningen, som internt upparbetad goodwill, ej redovisade tillgångar och en oredovisad diskrepans mellan nettovärdet av bokförda tillgångar, skulder och återvinningsvärde (IASB, 2020, s. 58). Headroom kan uppstå genom att goodwill allokeras till samma bolag vid ett rörelseförvärv vari en post redan existerar vid förvärvstidpunkten. Vidare kan headroom uppstå på grund av en post i balansräkningen som genereras efter ett rörelseförvärv (IASB, 2020, s. 58 f.). Headroom fungerar som en sköld för den förvärvade goodwillen genom att eventuell nedskrivning av den totala goodwillen, innefattande både oredovisad headroom och det bokförda värdet av redovisad goodwill, i första hand påverkar den oredovisade goodwillen negativt (IASB, 2020, s. 58 ff.). Således är det endast när headroom har försvunnit som ett företag ser ett nedskrivningsbehov för den förvärvade goodwillen (IASB, 2020, s. 58).

3.1.1 SAMMANFATTNING

Det framgår klart att det finns teori som stödjer det faktum att hantering av goodwill utsätts för påfrestningar. Inslag av opportunistiskt beteende till följd av subjektiva bedömningar förekommer, och teorin visar även på att nedskrivningarna hamnar fel i tid. Detta kan till viss del förklaras av optimistiska bedömningar och förekomsten av den sköld som bland annat består av internt upparbetad goodwill.

3.2 AUDITABILITY

3.2.1 BAKGRUND OCH SAMPLING

I sin bok *The Audit Society: Rituals of Verification* behandlar Power (1999) bland annat hur saker kan göras auditable (revisionbara), vilket han menar är ett problem för praktiserande revisorer. Detta är något som revisorer de facto berör när de applicerar tekniker, rutiner och sin egen erfarenhet på en organisation. Power belyser tre centrala sätt, nämligen sampling, användandet av specialister och kontrollsystem, för att systematiskt göra saker revisionsbara. Det första handlar om selektiv testning genom sampling och analysering av risk. Power menar att det finns en lång tradition av att använda sig av sampling vid granskning och kontroll av kvalitet. Sampling kan sägas bygga på det faktum att en revisor omöjligen kan samla in och granska

samtliga ekonomiska transaktioner som äger rum inom ett företag under räkenskapsåret. Det skulle kräva orimligt stora mängder resurser och innebära slöseri med både tid och pengar. För att slippa detta problem kan revisorn välja att använda ett specifikt antal stickprov från den aktuella populationen som på ett statistiskt korrekt sätt ger en representativ bild över hur den totala populationen kan se ut. Revisorer började inte använda stickprovsmetoder förrän en bit in på 1900-talet, som vad som kallades för blocktest, vilket innebar att en revisor under en period, någon vecka till en månad, granskade alla företagets relevanta ekonomiska transaktioner och av dessa bildade sig en bild över situationen som helhet.

Ett annat, något senare, angreppssätt fokuserade på analys av risk inom revisionsområdet. Argumentet var att mer resurser bör allokeras till granskningen av de delar inom en verksamhet som medför en högre risk för att vara "felaktiga" i stället för att slösaktigt användas på att granska något som alltid är korrekt (Power, 1999). Sampling och analysering av risk används således för att förbättra revisorns granskningsprocess genom att minska och effektivisera användningen av resurser som tid och pengar utan att markant öka risken för felaktigheter i bedömningen.

3.2.2 ANVÄNDANDET AV SPECIALISTER

Revisionsprocessen är komplicerad och kräver många färdigheter för att en granskning ska bli tillfredsställande (Power, 1999). Power menar att vid en första anblick kan gemene man ges skenet av att revisorn besitter alla nödvändiga färdigheter vad gäller exempelvis värdering, statistik och branschkunskap. I verkligheten är detta dock inte fallet. En revision utförs i regel med hjälp av revisionsgrupper där individer med olika egenskaper och färdigheter möts. Det är således inte den enskilde revisorn som besitter all den nödvändiga kunskapen och på egen hand utför revisionen, utan den senare är en gemensam insats från professionella som *tillsammans* besitter de nödvändiga färdigheter som krävs för att genomföra en revision. Ett exempel på detta är revision av hållbarhetsredovisning, där olika professioner, som jurister, ingenjörer och revisorer, möts.

Att en revisor tar hjälp av andra interna eller externa specialister är en nödvändighet eftersom revisorns kunskapsbas, som visserligen i regel är stabil, inte täcker alla färdigheter som eventuellt krävs för en bedömning (Power, 1999). Auditing Practices Board (APB), som är en del av IFAC, har utvecklat vägledning för hantering av revisorns "begränsningar". Power menar att vägledningen grundar sig på tanken att revisorn saknar heltäckande kunskap om alla tänkbara discipliner, men att inom ramen för revisionen kan han eller hon ändå tvingas ta ställning till om extern eller intern specialkunskap behöver inhämtas för att granskningen ska kunna utföras.

Under en intensiv period av företagssammanslagning i Storbritannien under 1980-talet uppstod en kontrovers om huruvida varumärken kunde värderas med tillräcklig tillförlitlighet (Power, 1999). Power lyfter fram en rapport från London Business School som hävdade att varumärkesvärderingar inte var revisionsbara eftersom revisorerna inte har all relevant data och kunskap. Revisorer kan inte göra de bedömningar som krävs eftersom de inte är experter på allt (Power, 1999). Andra var mindre kritiska och menade på att det är tillräckligt om revisorerna har rätt till stor del. Power menar däremot att kontroversen om verifierbarhet och revisionsbarhet, vad gäller varumärkesvärdering, grundar sig på vilket förtroende man har för de som utför beräkningarna som revisorn granskar.

Problemet med värdering av varumärken illustreras med tre nivåer verifiering av en värdering: i) En verifikation av en värdering kan göras av revisorn genom att se på marknadspriserna, vilket faller inom ramen för deras kompetens. ii) En verifikation faller utanför revisorns kompetens men kan utföras av andra specialister. iii) Verifikationen ligger på en sådan nivå att en värdering inte är genomförbar och således inte revisionsbar, varken direkt av revisorn eller med hjälp av specialister (Power, 1999). Med utgångspunkt från problemet med värdering av varumärken, argumenterar Power för att det inte finns några endimensionella svar på hur man kan åstadkomma en verifikation utan att det snarast handlar om en kombination av värderingsmetoden och värderarens sociala ställning. Om en värderingsteknik ska anses trovärdig eller ej är avhängigt av om det finns en social konsensus (Power, 1999). Vidare menar Power att en värderingsteknik endast får acceptans om de som tillämpar den är trovärdiga. För att

det ska gå att lita på en värderares sakkunskap är det viktigt att denne är trovärdig. Frågan om revisionsbarheten av varumärkesvärdering blir alltså enligt Power beroende av värderarnas trovärdighet. I det brittiska fallet framstod de inte som trovärdiga. Följaktligen framstod varumärken som ej revisionsbara.

3.2.3 INTERNA KONTROLLSYSTEM

Interna kontrollsystem är de mekanismer, regler och procedurer som ett företag implementerar för att säkerställa integriteten avseende finansiell- och redovisningsinformation. Dessutom används dessa system för att främja ansvarsskyldighet och förhindra bedrägerier (Kenton, 2021). Enligt Power (1999) tenderar facklitteratur att skilja mellan två typer av interna kontrollsystem: å ena sidan allmänna kontroller som innebär segregering av arbetsuppgifter, organisationsstruktur och övervakningskultur, å andra sidan mer specifika kontrollsystem som innebär tillämpningskontroller för särskilda transaktionscykler (auktorisering, noggrannhet och trovärdighetstester). Det har alltid förekommit debatt om vilka gränser som är relevanta för kontrollsystem (Power, 1999).

När företag utvecklar sina egna interna kontrollsystem blir den externa revisionsprocessen mer effektiv eftersom organisationerna koncentrerar uppmärksamheten på kontroller av det objekt som granskas (Power, 1999). Även om ekonomiskt tryck kan driva revisorer till att reducera volymen av deras transaktionsarbete, är tanken att förlita sig på de kontroller som redan gjorts i grunden rimlig. Finns det belägg för att det finns ett system för att kontrollera fullständigheten, noggrannheten och giltigheten av en organisations transaktioner, anses det onödigt att duplicera detta arbete och titta på transaktionerna i detalj. Det första kontrollsteget finns inom själva organisationen och den externa redovisningsfunktionen fungerar som ett andra kontrollsteg; revision är kontroll av kontroll (Power, 1999).

4. INSTITUTIONALIA

Här presenteras de redovisnings- och revisionsstandarder (IFRS, IAS och ISA) som är relevanta för att få en förståelse för den teoretiska hanteringen av goodwill.

4.1 INTERNATIONELLA STANDARDER

IASB är en internationell organisation som publicerar redovisningsnormer i syfte att harmonisera redovisningen. IASB publicerar principbaserade redovisningsstandarder vilket betyder att de ger relativt lite stöd om hur standarderna själva bör tillämpas i specifika situationer. Principerna tar avstamp i organisationens föreställningsram som ursprungligen är från 1989 (Marton m.fl., 2018, s. 18). IASB är en del av stiftelsen International Financial Reporting Standards Foundation (IFRS) som utvecklar de principbaserade standarderna med målen att de bör vara av hög kvalitet, lättbegripliga samt globalt acceptabla vilket bland annat möjliggörs genom en öppen och transparent framtagningsprocess där normgivare samarbetar globalt (Marton m.fl., 2018, s. 19).

4.1.1 IFRS 3 - HUR FÖRVÄRVAD GOODWILL UPPSTÅR

Regleringen av hur företag bör redovisa rörelseförvärv har flera gånger uppdateras. Som svar på den amerikanska redovisningsmyndigheten FASB:s utgåva av en ny standard på området publicerade IASB, under 2004, den första versionen av den nuvarande standarden IFRS 3 (Marton m.fl. 2018, s. 86). IFRS 3 tillämpas vid redovisningen av samtliga rörelseförvärv som uppnår standardens definition av vad ett rörelseförvärv innebär:

En transaktion eller annan händelse i vilken en förvärvare erhåller det bestämmande inflytandet i en eller flera verksamheter. (FAR, 2020, s. 68).

Goodwill är, som tidigare nämnts, enligt IFRS 3, det resterande värdet av köpeskillingen vid förvärvet som inte kan förklaras av nettot på det förvärvade företags identifierbara tillgångar och skulder (Marton m.fl., 2018, s. 98). Vid företagsförvärv är det således vanligt att goodwill uppstår där goodwillposterna har egenskapen att de potentiellt kan uppnå höga värdenivåer (Marton m.fl., 2018, s. 97).

4.1.2 IAS 38 – GOODWILL SOM IMMATERIELL TILLGÅNG

Förvärvad goodwill är, i enlighet med IAS 38, en immateriell tillgång som har en obegränsad nyttjandeperiod och får således inte skrivas av (FAR, 2020). Förvärvad goodwill är däremot en av få immateriella tillgångar som får aktiveras i balansräkningen (Marton m.fl., 2018. s. 419). Identifieringen av immateriella tillgångar enligt IAS 38 grundar sig delvis ur IASB:s grundläggande definition av en tillgång utifrån föreställningsramen (Marton m.fl., 2018. s. 417):

En resurs över vilken företaget har det bestämmande inflytande till följd av inträffade händelser och som förväntas innebära ekonomiska fördelar för företaget i framtiden (IFRS, 2018).

IAS 38 ställer även vissa specifika krav för att en immateriell tillgång ska få redovisas i balansräkningen. Tillgången måste vara sannolik, sett till de förväntade ekonomiska fördelarna, identifierbar samt tillförlitligt framräkningsbar (FAR, 2020). Marton m.fl. (2018, s. 418–419) menar således på att goodwill inte uppnår IAS 38:s kriterier för att kunna klassas som en redovisningsbar immateriell tillgång, men eftersom förvärvad goodwill istället regleras enligt IFRS 3, tillåts den trots allt redovisas som en tillgång. Här är det av vikt att förvärvad goodwill inte förväxlas med internt upparbetad goodwill som inte uppstår vid ett rörelseförvärv. Intern goodwill täcks inte av IFRS 3 och således inte heller av IAS 38, varför intern goodwill i enlighet med regelverken inte får redovisas som tillgång (FAR, 2020).

4.1.3 IAS 36 - NEDSKRIVNING AV GOODWILL

Förvärvad goodwill ska, efter den uppdatering av IAS 36 som utfördes i takt med införandet av IFRS 3, enligt IAS 36 årligen värde testas för att undersöka om det finns behov av en nedskrivning. Denna goodwill får enligt standarden inte prövas enskilt för nedskrivning utan ska vid förvärvstidpunkten fördelas på de kassagenererande enheter som goodwillen kan tänkas tillhöra (FAR, 2020). Förklaringen är enligt Marton m.fl. (2018) att företags goodwill inte enskilt kan generera framtida kassaflöden utan gör så med hjälp av andra tillgångar där goodwill kan tillföra kassaflöden till flertalet olika kassagenererande enheter inom företaget. För att

bedöma huruvida goodwill är i behov av en nedskrivning genomförs en granskning av de kassagenererande enheternas återvinningsvärde (Marton, 2018., s. 379).

Återvinningsvärdet kan, i enlighet med IAS 36, beskrivas som det högsta värdet av antingen en enhets verkliga värde minus de tillhörande försäljningskostnaderna eller enhetens nyttjandevärde (FAR, 2020). Enligt IFRS 13, punkt 9, kan verkligt värde definieras som “det pris som vid värderingstidpunkten skulle erhållas vid försäljning av en tillgång eller betalas vid överlåtelse av en skuld genom en ordnad transaktion mellan marknadsaktörer” (FAR, 2020, s. 388). Försäljningskostnaderna är kostnader som direkt kan hänföras till respektive försäljningstillfälle, som exempelvis kostnader för att flytta tillgången eller juridiska kostnader (Marton m.fl., 2018, s. 372). Om tillgången som behandlas inte existerar på marknaden går det enligt Marton m.fl. inte att identifiera dess verkliga värde utan i så fall kan endast återvinningsvärdet räknas fram genom nyttjandevärdet som närmare beskrivs nedan.

Nyttjandevärdet kan definieras som nuvärdet av de framtida kassaflödena en tillgång eller kassagenererande enhet förväntas ge upphov till (FAR, 2020). Vid framtagandet av nyttjandevärdet finns det två centrala byggstenar som värdet baseras på. Den första variabeln för uppskattning av nyttjandevärdet är de beräknade framtida kassaflödena. Dessa flöden tas fram av ledningen och baseras på dess egna uppskattningar av framtiden som ska bygga på företagets budgetar och prognoser (Marton m.fl., 2018, s. 373). De framtagna framtida kassaflödena måste sedan diskonteras med hjälp av en diskonteringsränta för att få fram deras nuvärde vid prövningstillfället. Diskonteringsräntan ska baseras på marknaden och motsvara tidens påverkan på pengars värde samt den risk och osäkerhet, i form av en riskpremie, som förknippas med de beräknade kassaflödena (Marton m.fl., 2018, s. 373). När de uppskattade framtida kassaflödena har diskonterats till sitt nuvärde vid prövningstidpunkten är nyttjandevärdet framräknat.

Vid nedskrivningsprövningen av goodwill jämförs därefter den kassagenererande enhetens återvinningsvärde med enhetens redovisade värde. Understiger enhetens återvinningsvärde det redovisade värdet indikerar det på att det redovisade värdet är för högt. Det bör således skrivas

ned med en summa motsvarande skillnaden mellan redovisat värde och återvinningsvärdet (FAR, 2020). Vid nedskrivning av en enhet ska den tillhörande goodwillen enligt IAS 36 i första hand skrivas ned, hela vägen tills goodwill värderas till noll, innan det resterande redovisade värdet hos den kassagenererande enheten skrivs ned (FAR, 2020). Värdet på tidigare nedskriven goodwill kan aldrig återgå till ett tidigare värde, vilket beror på att en nedskrivning av goodwill enligt IAS 36 inte får återföras (FAR, 2020).

4.2 REVISORN OCH REVISIONEN

I avsnittet nedan presenteras revisorn och revisionens roll utifrån svensk lag och de internationella revisionsstandarderna, *International Standards on Auditing* (ISA), som den 1 januari 2011 ersatte det tidigare svenska revisionsregelverket. De internationella revisionsstandarderna ska följas av revisorerna vid utförandet av deras uppdrag varvid standarderna ska ses som norm. (FAR, 2020)

4.2.1 VAD ÄR REVISION?

FAR, som är en branschorganisation inom redovisning, revision och rådgivning, definierar begreppet revision enligt följande:

Revision är att kritiskt granska, bedöma och uttala sig om redovisning och förvaltning (FAR:s revisionsbok 2002, citerat av Moberg, Valentin & Åkersten, 2020).

Moberg, Valentin och Åkersten (2020) menar att FAR:s definition innefattar de huvudsakliga grunddragen för vad revision innebär. Utöver det som framgår av denna definition menar de dock att en viktig punkt som inte definieras, är att revisionen ska utföras av revisorer eller ett oberoende revisionsföretag.

4.2.2 REVISIONENS SYFTE

För att säkerställa att företags ekonomiska ställning redovisas på ett rättvisande sätt, och att intressenter kan se den ekonomiska informationen som tillförlitlig, anser man att företags redovisning ska granskas av revisorer (Moberg m.fl., 2020, s. 29 f). Revisorns roll är

övervakarens. Genom den externa granskningen ökas trovärdigheten av och tillförlitligheten i företagets information (Moberg m.fl., 2020, s. 30). Tillförlitlig och trovärdig information är en grundförutsättning för ett väl fungerande näringsliv där intressenter kan förlita sig på de rapporter som företagen lämnar åt omvärlden. Även regeringen har uttalat sig om syftet med revision, i en proposition till revisorslag. I likhet med Moberg m.fl. menar man att revisionen är ett sätt att garantera riktigheten av och upprätthålla förtroendet hos det allmänna för den ekonomiska informationen som lämnas av företag (Prop. 2000/01:146 s. 40). Detta är eftersom många företag bedrivs i bolagsformer där ägarna och de som utövar verksamheten inte alltid är samma personer (Moberg m.fl., 2020, s. 30).

I revisionsstandarden ISA 200 punkten 3 framgår följande gällande revisionens syfte:

Syftet med en revision är att öka förtroendet för de finansiella rapporterna hos avsedda användare. Detta uppnås genom att revisorn gör ett uttalande om huruvida de finansiella rapporterna i alla väsentliga avseenden har upprättats enligt ett tillämpligt ramverk för finansiell rapportering (FAR, 2020, ISA 200 punkt 3).

Sammantaget kan man säga att revisionens syfte är att bidra till ett väl fungerande näringsliv upprätthålls genom att övervaka företag och tillse att den ekonomiska information som produceras är sanningsenlig.

4.2.3 REVISORNS GRANSKNINGSUPPGIFTER OCH GOD SED

Revisorns huvudsakliga granskningsuppgifter enligt svensk lagstiftning går att utläsa ur aktiebolagslagen. Av 9 kap. 3 § första stycket, första meningen ABL (2005:551) framgår det att revisorns uppgift är att granska ett företags årsredovisning och dess bokföring, men även styrelsens och VD:s förvaltning. (Detta går utöver det som framgår av ISA 200 punkt 3.) Dessutom ska en revisor följa de angivelser som är inskrivna i bolagsordningen såtillvida att de inte strider mot lag, eller god revisions sed, 9 kap. 4 § ABL.

Den granskning som revisorn ska utföra enligt 9:3 ABL, ska utföras med sådan noggrannhet som god revisions sed kräver. Det är således god revisions sed som styr granskningens omfattning

(Moberg m.fl., 2020, s. 114 f.), och god revisionsred omfattas av att en revisor följer god revisorsred (Prop. 2000/01:146 s. 87 f.). Lagstiftaren har medvetet valt att inte vidare precisera god revisionsred i lagstiftningen då det skulle vara svårt att ge en uttömmande definition, utan i stället låter man revisorsorganisationerna förklara den goda seden. Slutligen är det främst domstolarna, men också tillsynsorganet Revisorsinspektionen (tidigare Revisorsnämnden) som har i uppgift att i enskilda ärenden sätta normer (Moberg m.fl., 2020, s. 114). De revisorsorganisationer som har i uppgift att utveckla den goda seden är International Federation of Accountants (IFAC) och den svenska branschorganisationen FAR. Detta görs genom rekommendationer och uttalanden, samt genom internationella revisionsstandarder (ISA) som ges ut av organet International Auditing and Assurance Standards Board (IAASB) som tillhör IFAC (Moberg m. fl., 2020, s. 114 f.).

4.2.4 GRANSKNING AV UPPSKATTNINGAR I REDOVISNINGEN

Från revisionsstandarden ISA 540 kan en revisor finna vägledning för granskningen av uppskattningar i redovisningen. Av standarden framgår det att revisorns mål är att med tillräckliga och ändamålsenliga bevis, kunna avgöra huruvida i) uppskattningar i redovisningen och uppskattningar av verkligt värde, är rimliga, och ii) de upplysningar som lämnas i de finansiella rapporterna är tillräckliga (FAR, 2020, ISA 540 sjätte stycket).

Beroende på vilket ramverk som tillämpas för redovisningen kan uppskattningar i redovisningen ha olika syften. Somliga uppskattningar används vid prognoser i transaktioner medan andra uppskattningar görs för att skatta ett verkligt värde (FAR, 2020, ISA 540 tredje stycket). Subjektiva uppskattningar ökar osäkerhetsgraden i redovisningen. Enligt ISA 540 leder osäkerhet i en uppskattning till risk för väsentliga felaktigheter och risk för brist på objektivitet hos företagsledningen. Det framgår således av standarden att en revisor kommer stöta på uppskattningar som grundar sig i bedömningar vilka kan vara partiska – som exempelvis gynnar företagsledningen. Fyra tecken på att en företagsledning har brustit i sin objektivitet när de gjort uppskattningar är följande (FAR, 2020, ISA 540, A.125):

i) Ändringar i en uppskattning, eller i den metod som använts för att göra den, där företagsledningen subjektivt har bedömt att omständigheterna har förändrats. ii) Användning av ett företags egna antaganden för uppskattningar av verkligt värde i redovisningen när dessa är oförenliga med observerbara förhållanden på marknaden. iii) Val eller utformning av betydelsefulla antaganden som ger en punktskattning som gynnar företagsledningens syften. iv) Val av en punktskattning som kan tyda på ett optimistiskt eller pessimistiskt mönster.

5. EMPIRI

I detta avsnitt presenteras det empiriska materialet från intervjuerna. Empirin redogörs i ett sammanfattat format i löpande text med utvalda citat som stöd för innehållet. Empirin redovisas på detta sätt för att göra datamaterialet från de sju intervjuobjekten mer lättbegripligt, och samtidigt ge en representativ bild av innehållet i intervjuerna.

5.1 GRANSKNINGSPROCESSEN

5.1.1 KASSAFLÖDEN

Vid en bedömning av de framtida kassaflödena är revisorerna överens om att det är viktigt att en affärsplan samlas in eftersom denna ligger till grund för hur ett företag kommit fram till de framtida kassaflödena. Samtliga revisorer är även överens om att stor vikt läggs på att titta på ledningens historiska beräkningar av framtida kassaflöden och huruvida dessa infriades. Om revisorerna väljer att noggrannare granska ett företags antaganden om framtida kassaflöden beror till stor del på hur de historiska beräkningarna ser ut.

Sedan själva kassaflödena. Där tittar man alltid väldigt mycket på historiken. Hur är själva utvecklingen i den här aktuella koncernen? Vad har ledningen sagt tidigare år om framtida kassaflöden? Är de träffsäkra eller bommar det allt som oftast? Den är ju jätteviktig.

- Revisor A

Det framgår således att det i långa stycken är avgörande för huruvida revisorerna i någon mening kan lita på ledningens tidigare prognosträffsäkerhet. En annan revisor fortsätter i samma spår:

Visar det sig att de missat jättemycket i sin budget mot verkligt utfall blir det automatiskt ett större krav från vår sida att vi ska granska och ifrågasätta hårdare de nya fem åren som ligger inne i värderingen.

- Revisor G

Förtroendet för ledningens beslut får således hög relevans när revisorn tar del av företagets affärsplan vilken bland annat innehåller de bedömningar och antaganden som ligger till grund för beräkningarna av de framtida kassaflödena.

Vi hämtar, allt som oftast, också in en affärsplan som ska ligga till grund för hur man kommer fram till framtida kassaflödena framåt. Oftast är den också tydligt antagen av styrelsen eller delar av styrelsen.

- Revisor E

5.1.2 BRANSCHSKILLNADER OCH ANDRA BEDÖMNINGSGRUNDANDE FAKTORER

Vid granskningen av framtida kassaflöden tar samtliga revisorer upp att förväntningarna på något vis alltid skiljer sig åt mellan olika branscher. Vid bedömningen tar revisorerna del av ledningens olika förväntningar på framtiden vilket de sedan jämför med sin egen förväntningsbild. Detta kräver att revisorn har en god branschförståelse och uppfattning av företaget. Vissa branscher kan befinna sig i en tillväxtfas på grund av rådande marknadsläge och vissa bolag kanske har en ännu högre förväntad tillväxt än branschen i genomsnitt. Detta ger således intryck av att dessa bolag kommer att öka sina marknadsandelar vilket vidare manifesterar tankar om förvärv eller andra sätt att expandera.

Det beror väldigt mycket på bolag och bransch. Är man då i en industri eller en anläggningstung bransch förväntar man sig att man ska se stora investeringar i de här diskonterade kassaflödena. Men om det är en bransch inom retail handlar det om hur man försvarar topline och marginalen där uppe. Det blir således väldigt beroende på typen av bransch vad nästa steg blir i granskningsprocessen.

- Revisor C

Vid granskningen handlar det således om att bygga egna kvalificerade förväntningar om framtiden för att ha möjligheten att bedöma företaget. Det anses även vara centralt att hålla en god dialog med företagsledningen för att både öka förståelsen av vissa antaganden eller beslut som ledningen kan tänkas ta och för att underlätta identifieringen av relevant information för revisorn att samla in vid sina egna bedömningar. En annan revisor lyfter fram vikten av

transparens i dialogen med ledningen. För att granskningen och det slutgiltiga beslutet ska vara så korrekt och verklighetsförankrat som möjligt krävs en öppen dialog och ett välfungerande samarbete.

Vi arbetar på ett sätt där vi har transparens mellan oss och våra kunder. Dialogen är för oss nästan det viktigaste för att slutprodukten ska bli rättvis. Man skulle kunna beskriva det viktigaste i denna process som "samarbete".

- Revisor F

Det förekommer även stora skillnader i hur en revisor ser på granskningen av kassaflöden beroende på hur bolaget ligger till och i vilken bransch det verkar.

Det är en komplex fråga och beror väl till stor del på bransch. Arbetar du med bolag som exempelvis arbetar i byggbranschen kontra säg, modebranschen kan det skilja sig en del.

- Revisor D

Detta visar på vikten av en revisors förståelse av både bolag och bransch för att fatta kvalificerade beslut. En revisor kan samtidigt inte vara expert inom samtliga områden och branscher och har då stor fördel om han eller hon kan ta hjälp av intern eller extern expertis (se vidare nedan om diskonteringsräntan). Det är speciellt viktigt när det handlar om stora summor goodwill.

Det handlar alltid om att förstå bolag och förstå branschen. Och sedan också så klart beroende på hur viktigt det är och hur betydelsefull stor och viktig posten är för bolaget och för oss i vår granskning så blir det ju att ta hjälp av de specialister vi har.

- Revisor B

Vid följdfrågan huruvida branscher skiljer sig åt generellt vid arbete med goodwill framgår det att det finns skillnader. Revisorerna arbetar ofta utifrån samma mönster oavsett bransch, men vissa branscher skiljer sig kraftigt från andra, vilket man givetvis måste ta hänsyn till.

Det finns ju såklart skillnader, även om vi kanske jobbar utifrån liknande utgångspunkter hela tiden. Men är det ett företag i t.ex. transportbranschen går det att anta att det kanske inte finns så mycket som påverkar goodwill som i en annan bransch, t.ex. som företag som jobbar med media där varumärke och rykte utgör en stor del av verksamheten.

- Revisor F

Det är även av stor vikt att jämföra bolag i samma bransch eftersom de kan se väldigt olika ut. Företag som inte funnits så länge har i regel inte lika stor goodwill som de som verkat i branschen under en längre tid. En revisor refererar till två företag i möbelbranschen och berättar:

Även företag i samma bransch kan se olika ut. Vi har haft att göra med både mindre och större företag i denna bransch. Vid granskning av dessa bolag tar vi till exempel kundnöjdhet och kännedom i beaktning, vilka oftast uppskattas mycket högre för de företag som funnits längre i branschen.

- Revisor F

5.1.3 HÄNSYN TILL HEADROOM

När det kommer till faktorer som skulle kunna påverka ifall revisorer gör en något mer utförlig granskning ger revisorerna några olika förslag men generellt handlar det om att något speciellt har hänt eller hur stor del av de totala tillgångarna goodwillposten representerar i ett företag. Det kan handla om att lönsamheten avviker tydligt, som under pandemin, eller om att företaget förlorar en stor kund eller dylikt.

Det är väldigt stor skillnad från bolag till bolag och på vad man behöver hämta in. Det beror ju på hur väsentlig posten är för bolaget, vilket då påverkar hur mycket krut vi lägger på granskningen då så klart. Och så med headroom och hur stort det är.

- Revisor C

Headroom har följaktligen en betydelse vad gäller granskningen av företagets goodwill. Beroende på hur litet eller hur stort headroom som företaget besitter kan det vara mer eller mindre rimligt att företaget förväntas behöva genomföra en nedskrivning.

Är det väldigt högt headroom, så det är klart man tar in allt underlag, men man kanske inte nagelfar dem på samma sätt som om man har ett mindre headroom och eller om man har ett högt headroom och inte så väsentligt, ja då kanske det är mer av en insamlingsövning.

- Revisor C

Vidare kan situationer uppstå när revisorn har en förväntan på att det ska ske en nedskrivning men där företagets nedskrivningstest istället visar på att en nedskrivning inte är nödvändig. Det kan handla om att företaget har ett litet headroom, vilket skyddar den förvärvade goodwillen, som kombinerat med avtagande tillväxt tyder på att det kan förväntas en nedskrivning. I en sådan situation blir det upp till revisorn att inleda en diskussion med företaget och i så fall försöka övertyga ledningen med konkreta bevis om att det bör ske en nedskrivning.

Jag hade förväntat mig en nedskrivning men prövningen visar inte det. Då kanske det snarare blir att man inser att man i alla fall har en diskussion framför sig.

- Revisor A

En annan revisor tillägger:

När man har fakta på plats och kan komma med något konkret. Det är väl ofta det som gör att man till slut kan övertyga ett bolag att göra en nedskrivning.

- Revisor B

Detta skulle kunna innebära att i de fall ett företag har ett litet headroom går processen ofta in i en diskussions- och övertalningsfas för revisorn.

5.1.4 DISKONTERINGSRÄNTA

Att alla revisorer inhämtar underlag för hur klienter kommit fram till den diskonteringsränta som används i beräkningarna är samtliga revisorer överens om. Att bedöma om den använda diskonteringsräntan är rimlig eller inte, är däremot inget de intervjuade revisorerna alltid gör på egen hand. Förutsatt att goodwillen inte är en väsentlig post, görs bedömningarna oftast inom revisionsteamet. Allt som oftast används interna eller externa specialister för att avgöra huruvida diskonteringsräntan är rimlig.

Men om jag ska ta det generellt så sköter inte jag sånt som granskning av diskonteringsräntan och kassaflödet. Det har jag andra i min organisation som sköter.

- Revisor D

En av revisorerna framhåller att som revisor är man generalist:

Jag är inte världs bäst på att bedöma WACC:n (weighted average capital cost, diskonteringsräntan), men jag kan ha ett hum om vad den borde vara beroende på marknadsutvecklingen och ränteläget.

- Revisor B

Det är således tydligt att de fall goodwillposten är en väsentlig post tar revisorerna extern hjälp (utanför revisionsteamet) för att klara av att göra en så precis bedömning som krävs inom granskningen.

Vi har ju de bolagen där mer än halva balansräkningen är goodwill och då är det självklart att vi har värderingsspecialister som hjälper oss med de här granskningarna såsom vid diskonteringsräntan.

- Revisor C

Är goodwill en post av extremt stor vikt för ett bolag så brukar vi outsourca och plocka in konsulter för att ens möjliggöra processen. Är det så att materialet som behöver hanteras är för stort för de relativt få vi är i vår organisation kan vi inte ta oss an allt själva.

- Revisor D

5.2 REVISORN OM LEDNINGENS OPTIMISM

Genom hela granskningsprocessen av företags nedskrivningsprövning tar revisorerna stor hänsyn till sitt förtroende för huruvida ledningen kan göra korrekta bedömningar. Samtliga revisorer är överens om att ledningen ofta är något optimistisk i sina antaganden vid framtagandet av framtida kassaflöden. Några av revisorerna liknar processen vid en hockeyklubba.

Ledningen brukar ju generellt ha något för positiva antaganden längre fram i en modell. Man brukar likna det vid en hockeyklubba, alltså du har liksom en jämn utveckling och sedan sticker det.

- Revisor A

[...] Har vi den berömda hockeyklubban? I så fall blir man lite så jaha, hur ser det ut historiskt? Hur har ni bedömt er performance historiskt och hur träffsäkra har ni varit?

- Revisor C

Vad som ligger bakom optimismen fanns det ingen samsyn om. Den gemensamma nämnaren var att revisorerna tror att ledningen är optimistisk i sina bedömningar eftersom den tror på affärsidén.

Det är väl det att man är för positiv lite längre fram, längre bort än där budgeten sträcker sig. Det är väl där många bolag liksom inte går fel, men där man ändå har lite överoptimistiska antaganden

- Revisor A

Men fem av revisorerna erkänner att ledningen kan ha vissa incitament för att en nedskrivning inte ska ske. Vad som är drivkraften för dessa incitament ges det lite blandade tankar om. Någon menar att det kan vara kopplat till belöningssystem medan någon annan är mycket mindre benägen att tro på det. Revisorerna var däremot överens om att en nedskrivning är lättare att få igenom, eller tydligt visas av prövningen, då en ny ledning tillträder; ett fenomen kallat "big bath". Eftersom goodwill uppstår till följd av förvärv som företaget gjort, vill ledningen även försvara denna goodwill från nedskrivning. Annars kan det ge indikation om att förvärvet inte var bra, det vill säga att man till exempel inte uppnådde de synergieffekter man förväntade sig.

Man vill försvara sin goodwill. Den kommer ju från förvärv man har gjort så om man måste skriva ner den erkänner man ju att man gjort dåliga förvärv.

- Revisor C

En annan revisor påpekar att det kan uppkomma incitamentsdriven information som försvårar arbetet med goodwill. Företagsledningar kan genom tidigare, allt för omfattande, nedskrivningar ha skapat ett incitament till att minska nedskrivningsbehovet i framtiden. Det ligger i vissa fall i ägarnas intresse att nedskrivningarna ska anpassas till aktiekursen och dess förväntade värde i framtiden. En revisor kommenterar:

Min erfarenhet av detta är att det absolut kan förekomma incitamentsdrivna anledningar till den information företag väljer att ge ut. Som jag nämnde tidigare anser vi att transparens är av stor vikt för att informationen inte ska vara manipulerad. Det finns ju alltid en risk att vi misstolkar information vi får. Samtidigt händer det att det ges felaktig information medvetet från företagsledningar.

- Revisor F

5.3 TIMELINESS

Samtliga revisorer är överens om att med granskningen av ett företags nedskrivningsprövning läggs det ett stort ansvar på revisorn. Att kunna visa för ett bolag att en eventuell nedskrivning borde göras kräver i regel konkreta fakta. Det är svårt för revisorerna att motivera en nedskrivning med att de känner till branschen bättre än ledningen.

Det är svårt för oss att säga att vi kan marknaden bättre, men har man då ett antal år att peka på historiskt är det enklare att komma med fakta på bordet om att en nedskrivning kanske ska ske.

-Revisor A

Revisorerna ser bristande belägg som en möjlig förklaring till att förseningar ofta sker i nedskrivningen av goodwill. Att således kunna peka på historiska händelser, som tidigare felbedömningar från ledning m.m., kan således vara avgörande för om revisorerna kan få igenom en nedskrivning hos ledningen.

Om man ska säga någonting så blir antagligen goodwillnedskrivningarna lite sena. Men man behöver oftast några år för att överbevisa bolaget om att deras träffsäkerhet inte funkar och det är det största problemet.

- Revisor B

En annan revisor bekräftar det som revisor B ovan antydde: att nedskrivningar kan förskjutas framåt i tiden:

Om de ligger och balanserar på gränsen, så har de oftast någon förklaring till det och visar på en budget som ser "fantastisk" ut, och då är det svårt för oss att motivera en nedskrivning det året.

- Revisor E

En tredje revisor säger att det förekommer att nedskrivningar görs retroaktivt.

En annan orsak som kan ge anledning att granska nedskrivningen är om man studerat köpeskillingen noggrannare och då kunnat se och anta att den varit för hög. När vi stöter på dessa typer av problem har vi gjort en nedskrivning året efter som ligger mer i linje med företagets situation.

- Revisor F

5.4 REGELVERKET MED TANKAR KRING KONTROLL OCH PROCESSENS KVALITET

Revisorerna verkar vara överens om att arbetet med goodwillintensiva företag och den medföljande arbetsprocessen generellt sett är lyckat. Revisorer sitter på ett stort ansvar för att utföra sitt yrke korrekt med relativt höga krav på kunskap om både bransch och bolag. Men för det mesta fungerar processen väl. Samtliga menar att sannolikheten att en nedskrivning av goodwill blir korrekt är hög trots att nedskrivningstestet i sig kan anses ha låg säkerhetsnivå och medför viss osäkerhet.

En nedskrivning är oftast väl motiverad, det kan man ofta vara väldigt lugn för. Så att ärligt talat har det säkert föregåtts av flera års diskussioner om kan ni inte ta och skriva ner goodwillen, för det här är ett väldigt svagt test i sig.

- Revisor A

Vidare skiljer det sig i hur revisorerna ser på vissa andra aspekter av det nuvarande regelverket kopplat till hanteringen av goodwill. Hälften av revisorerna verkar vara för det nuvarande regelverket med årliga prövningar av goodwill medan den andra hälften gärna hade sett att goodwill återigen hade tillåtits att skrivas av direkt.

[...] men för en revisor är det inte helt fel med årlig avskrivning för att man ska kunna vara säker på hanteringen.

- Revisor B

En annan revisor påpekar dock att det kan bli orättvist med årliga avskrivningar. Om två företag gör ett förvärv i samma storleksordning vid olika tidpunkter där det ena företaget gör förvärvet flera år senare efter det andra kommer det senare företaget förvärv att ha skrivits av flera gånger och således se annorlunda ut än om förvärvet ägt rum vid en senare tidpunkt. Denna företeelse är inte unik endast för goodwillsammanhang poängterar revisorn men menar samtidigt på att den årliga nedskrivningsprövningen fungerar väl.

Revisorerna kommenterar också användningen av kontrollsystem. Tre av dem hävdar uttryckligen att de använder sig av någon form av kontrollsystem men detta verkar snarast gälla hela revisionsverksamheten och inte bara goodwill. Revisionsansatsen handlar om att revisorerna ska utveckla en gedigen förståelse för verksamheten och den finansiella risk som finns. Utifrån dessa riskbedömningar går det därefter att utföra revision. Specifikt vad gäller arbetet med goodwill förklarar revisorn hur de krav man ställer på kunderna och på granskning av flera revisorer är en central del i arbetet:

Det är ju de krav vi ställer på våra kunder. Där lämnar vi en checklista som måste gås igenom ordentligt av ledningen för att sedan diskuteras med oss. Det är cementerat och sker alltid. Någonting vi gör som bidrar till ökad säkerhet i granskningen är att vi låter flera revisorer titta på det innan vi bestämmer oss för att ta ett beslut.

- Revisor F

Synpunkterna delas av en annan revisor. Interna kontrollsystem är viktiga:

Är det en signifikant eller väsentlig risk är det inte enbart att bara titta på underlag utan då har vi ett krav på oss att bolaget måste ha en intern kontroll kring hur man gör sina goodwillvärderingar. Det innebär i princip att vi kräver att de ska ha en rutin för hur de gör sina värderingar.

- Revisor G

6. ANALYS

Nedan genomförs en analys på det empiriska materialet med utgångspunkt i den formella och substantiella teorin.

6.1 ANALYS AV GRANSKNINGSPROCESSEN

Kassaflöden

I teoriavsnittet om auditability har Powers (1999) syn på sampling och riskanalys inom revisionsyrket noggrant redovisats. Denna del av teorin har fokuserat på att visa vikten av att revisionen och de tillhörande gransknings- och insamlingsprocesserna effektiviseras för att möjliggöra att revisionsprocessen kan genomföras utan att bli alltför resurskrävande. Utifrån det empiriska underlaget anser vi att det går att identifiera mönster som är invävda i revisorers sätt att arbeta utan att de alltid direkt problematiseras. Revisorn kan inte få en helt komplett bild över alla de potentiella marknadsfaktorer som kan tänkas ha en påverkan på exempelvis företagets bedömningar av framtida kassaflöden. En sådan process skulle vara alltför resurskrävande i förhållande till sannolikheten att samtliga faktorer på marknaden som kan tänkas påverka företagets kassaflöden identifieras.

I stället utgår revisorn från en sammanställning från företaget, dess affärsplan, som motiverar dess beslut, och väljer att undersöka ett urval strategiska faktorer, som exempelvis hur marknadsläget ter sig, vilket företagets börsvärde är, vilken omsättningen är i förhållande till tidigare år samt hur väl företaget tidigare har lyckats nå upp till sina tidigare framtidsuppskattningar. Revisorerna kan även tänkas spendera mindre tid på de delar av granskningen som anses vara självklara, som har låg risk för felaktigheter, och som mer kan ses som formalia. Denna typ av resonemang kan tydligt kopplas samman med den teoretiska syn på risk som pekar på vikten av att i stället allokera resurser till sådana mera osäkra delar av bedömningen som kräver mer ingående granskning, exempelvis uppskattningen av marknads- och diskonteringsräntor, ett område där revisorer ofta tar hjälp.

Utifrån empirin står det således klart att revisorerna fäster stort avseende vid huruvida ledningens tidigare beräkningar och antaganden har visat sig stämma. Våra intervjuer pekar tydligt på att detta kan det vara avgörande för i vilken omfattning revisorn väljer att granska allt tillgängligt material. I de fall ledningen har hög historisk träffsäkerhet kan man alltså uttrycka det som att revisorn litar på det granskade företagens interna kontrollsystem. Om de historiska antagandena och beräkningarna har visat sig vara korrekta finns det ingen anledning till att ifrågasätta eller närmare granska nutida beräkningar.

Headroom

Att nedskrivningar av goodwill inte alltid sker rätt i tiden är något som den forskning vi tagit upp ger stöd åt, liksom studiens empiriska material: svaren från flera av revisorerna. I teoriavsnittet om substantiell teori redogör vi för IASB:s förklaringar till varför nedskrivningar ofta sker senare i tiden. En anledning handlar om headroom. Teorin menar på att headroom, eller frihöjd, kan skydda goodwill från ett nedskrivningsbehov samtidigt som denna ”osynliga sköld” kan vara svår att identifiera.

Vårt empiriska material antyder att headroom är något som kan ha betydelse för revisorer vid bedömningen av goodwill. Hur stort headroom som man kan anta att det finns kan påverka revisorernas bedömning av huruvida företaget anses vara i behov av en goodwillnedskrivning eller ej. Ett litet headroom ger teoretiskt sett en mindre sköld mot nedskrivning av goodwillen och ett större headroom, ger ett förhållningsvis större skydd vid nedskrivningsprovet och således mindre chans att ett företags goodwill kan ses som övervärderad. Om ett företag tidigare har haft mindre headroom menade de revisorer vi intervjuat att det blir enklare att argumentera för en nedskrivning. Till detta kommer andra faktorer, som att företaget exempelvis haft utmaningar i ökad tillväxt eller att marknaden saktat ned, och det därför finns färre ”osynliga” tillgångar som kan hålla uppe värdet på den totala goodwillen.

Vidare argumenteras det för att om revisorn vet om att företaget sitter på en större summa skyddande headroom är chanserna mindre att nedskrivningstestet ska visa på att goodwill är

övervärderad vilket kan ge revisorn information om att insamlingen av data blir mer av formalia eller en mer mekanisk insamlingsövning där mindre tankeprocess och resurser kommer att krävas. Detta kan ses som en form av sampling eller effektiviseringsprocess där revisorn väljer att inte allokera onödig tid och resurser till enklare moment i granskningen, där sannolikheten att något faktiskt skulle kunna vara fel är låg.

Branschspecifikt

Powers (1999) synsätt på förutsättningar för värdering förklarar både varför revisorer i stor utsträckning förväntas inneha all nödvändig kompetens som krävs för att ta kvalificerade beslut och varför detta i själva verket inte stämmer. Olika branscher avviker från varandra i flera avseenden, vilket gör att revisorerna omöjligt kan vara i besittning av tillräckligt omfattande kunskap för att ta sig an alla. I linje med Powers teori om användandet av specialister förklarar flera av våra respondenter att outsourcing eller intern organisatorisk kompetens ofta används för att säkerställa att besluten blir välgrundade. Detta synes vara ett normativt beteende i revisionsbranschen. Revisorernas mål är att kunna göra en lämplig bedömning av om ledningens uppskattningar är rimliga och verklighetsförankrade.

Skillnader i olika branscher skapar krav på förståelse av den marknad där det företag som ska revideras arbetar. Det handlar i mångt och mycket om att revisorerna försöker skapa så mycket kunskap som möjligt själva för att sedan genom annan expertis skapa trygghet vid beslut. Marknadsläget är av betydande värde eftersom det styr huruvida ett bolag har förutsättningar att eventuellt öka sina marknadsandelar, och marknader skiljer sig åt. Visar det sig till exempel att marknaden använder anläggningstillgångar intensivt skapas det förväntningar på omfattande investeringar. Detta ändrar inte minst utgångspunkten för hur bolag fastställer diskonteringsräntor.

Granskningen av kassaflöden blir olika beroende på vilken bransch det handlar om. Därför blir det för revisorerna centralt att ha en god dialog med det företag som ska revideras så att de kan definiera all nödvändig information som behöver inhämtas och kan tänkas vara relevant vid

deras bedömning av kassaflödena. Det är av stor vikt att det finns ett förtroende mellan revisorerna och ledningen så att revisorerna kan lita på den information som ledningen ger. Detta gäller inte minst företagets affärsplan och de där uppskattade framtida kassaflödena. Flera av våra respondenter har betonat vikten av att kunna lita på ledningens bedömningar. Huruvida revisorn kan känna förtroende på denna punkt beror på ett antal faktorer som tillsammans kan ses som ett slags internt kontrollsystem där revisorerna utgår från den relation de har med företaget, vilket återigen bygger på om kommunikationen är god, på om ledningen agerar trovärdigt och på hur det historiskt har sett ut med precisionen på de bedömningar företaget gjort. Revisorerna har således sitt eget system för att klargöra till hur stor del de faktiskt kan lita på ledningen vilket kan sägas bygga på både egen erfarenhet och intern praxis inom revisionsbyrån där alternativet alltid finns att ta hjälp av interna eller externa experter.

Diskonteringsräntan

Att en revisor i sitt yrkesutövande inte kan göra adekvata bedömningar av vissa värderingsfrågor på grund av att de faller utanför dennes kompetensområde är ett faktum (Power, 1999). Det gäller rimligtvis även vid en granskning av företags nedskrivningsprövning av goodwill. Som tidigare nämnts behöver företag ta fram en diskonteringsränta som används vid nedskrivningsprövningen av goodwill. När diskonteringsräntan ska granskas tar revisorerna allt som oftast in någon som besitter spetskompetens på detta område. Men från intervjuerna med revisorerna framgår att de, inom revisionsteamet, emellanåt gör egna bedömningar gällande en använd diskonteringsräntas rimlighet. Det är framför allt i de fall goodwillposten är en oväsentlig post som revisorerna anser att en sådan bedömning faller inom deras kompetensområde och kan anses vara trovärdiga i sin bedömning..

Diskonteringsräntan faller inom ramen för vad som är verifierbart av en revisor. Men i de fall goodwillposten är väsentlig tar revisorer in hjälp från trovärdiga specialister. De intervjuade revisorerna använder sig av både interna och externa specialister för att kunna avgöra om de använda diskonteringsräntorna är rimliga. Revisorerna lägger således över ansvaret på specialister för att göra en teknisk bedömning och således blir det viktigt att kunna lita på dessa

specialister eftersom revisorn formar sin bedömning härefter. Det kan även ses som en del av revisionsföretagets interna kontrollsystem där man har tillgång till och använder sig av så kallade tillämpningskontroller, exempelvis i de fall de tar hjälp av värderingsspecialister för att säkerställa trovärdigheten. Utan denna hjälp i besvärligare fall hade revisorerna inte kunnat verifiera diskonteringsräntan och nedskrivningsprövningen hade inte varit revisionsbar.

6.2 OPTIMISTISKA BEDÖMNINGAR OCH TIMELINESS

Vi har konstaterat att en nedskrivningsprövning av goodwill innehåller många bedömningsmoment. Den forskning som har presenterats i teoriavsnittet har visat att det förekommer partiska bedömningar från företagsledningen vid genomförandet av nedskrivningsprövningen. Optimistiska antaganden har bevisats leda till att nedskrivningar sker för sent, först när en nedskrivning är oundviklig. Från intervjuerna med revisorerna är det också tydligt att de är medvetna om och ser de optimistiska antaganden som företagsledningen gör. Oftast handlar det om en övertro på vad framtiden kan bjuda och därmed skruvas de mer framtida kassaflödena upp. Våra empiriska observationer bekräftar således den tidigare forskningen om förekomsten av opportunistiskt beteende hos företagsledningen.

En goodwillnedskrivning är mer trolig, och lättare för revisorn att få igenom i situationer där en ny företagsledning, som inte behöver försvara någonting, tillträder. I de fall ledningen är densamma som den som genomförde ett förvärv med goodwill, är det däremot inte lika enkelt att få igenom en nedskrivning. Revisorerna menar att detta beror på att ledningen vill försvara sina förvärv, och att en nedskrivning i denna situation skulle vara ett erkännande av ett misslyckat förvärv. Det är således svårare att få igenom en nedskrivning i de fall ledningen vill försvara goodwillen.

Ett annat bekymmer, som gynnar en defensiv ledning som värnar om sin goodwill, är det att revisorerna kan ha svårt att övertyga företagsledningen om att deras uppfattning är den ”korrekta”. Det är inte lätt att som revisor hävda att man kan branschen bättre än ledningen. Även om revisorn skulle verifiera data med hjälp av experter, exempelvis diskonteringsränta och

antaganden rörande framtida kassaflöden, är detta inte alltid tillräckligt för att man ska få igenom en nedskrivning som man tycker borde göras. Revisorerna behöver konkreta fakta när de lägger fram sina förslag. Dessa fakta är i regel historiska data som visar att ledningen haft fel i sina antaganden tidigare, vilket borde ha lett till en nedskrivning. Detta talar för att nedskrivningar kommer att förskjutas framåt i tiden, vilket bekräftas av de intervjuer vi gjort.

6.3 REGELVERKET

Våra intervjuer ger belägg för att det råder meningsskiljaktigheter mellan revisorer om det nuvarande regelverket kontra det gamla regelverket. Framförallt vad gäller vilket regelverk som är enklast tillämbart och återspeglar företagets finansiella ställning bäst i redovisningen. Samtliga de revisorer vi har intervjuat är däremot överens om att arbetsprocessen är lyckad. Även om preferenserna för de olika regelverken skiljer sig åt, finns det något slag av konsensus om att säkerheten för att nedskrivningsprövningen blir korrekt är hög, trots de osäkerhetsmoment till följd av uppskattningarna som finns i nedskrivningstestet. Vi har också kunnat se att revisorerna är överens om att nedskrivningar sker för sent. Att revisorerna försäkras om att nedskrivningsprövningen i regel ger en korrekt indikation för om en nedskrivning behövs eller inte, är intressant att se i ljuset av deras medvetenhet om att nedskrivningar riskerar att förskjutas, vilket klart bekräftas av tidigare forskning. IASB tar själv upp det som ett av huvudproblemen med regelverket. Det är ett känt fenomen och det är inte särskilt kontroversiellt att de revisorer vi har intervjuat erkänner dess existens.

Den substantiella teorin visar på två förklaringar till varför nedskrivningar ibland inte sker vid rätt tid. En är att testet innefattar subjektiva bedömningar som möjliggör opportunistiskt beteende. Detta är något som frekvent kom fram under våra intervjuer. Revisorer är medvetna om att opportunistiska bedömningar existerar och att de behöver tas i åtanke vid en granskning. Flera revisorer gör liknelsen med en hockeyklubb där mer optimism förekommer längre fram i tiden, något som framhålls som relativt normalt. Ledningen behöver visa att den tror på sin egen verksamhet. Det är därmed inte konstigt att det förekommer något ”kryddade” bedömningar av framtiden. Snarare hade det framstått som något udda om ledningen inte hade trott på sin

affärsidé. Revisorerna anser sig inte tycka att det förekommer någon form av “manipulation” av siffrorna eller något fult spel som ledningen försöker komma undan med. Detta leder sammanfattningsvis till slutsatsen att revisorerna i huvudsak är nöjda med regelverket och menar att processen fungerar relativt väl och att bedömningarna i de allra flesta fall blir korrekta. Det förekommer vissa skillnader i preferenser. Ungefär hälften av de revisorer vi har intervjuat verkar vara fortsatt nöjda med årliga nedskrivningsprövningar, trots risken för opportunistiskt beteende och förekomsten av headroom. Det nuvarande regelverk ses inte som perfekt, men fördelarna verkar väga tyngre än nackdelarna och som helhet ses regelverket som adekvat eller åtminstone tillfredsställande.

7. SLUTSATSER

I detta avsnitt redogör vi för våra slutsatser och diskuterar det empiriska materialet från analysen.

7.1 SLUTSATSER OCH DISKUSSION

Sampling verkar vara en väl etablerad del av revisorernas sätt att arbeta. Det bidrar till att effektivisera arbetsprocessen, vilket kunde ses vid granskningen av kassaflödena. Att ta stickprov är ett sätt för revisorer att inhämta relevant information. Användningen av sampling baseras ofta på en riskbedömning. Det är bättre att lägga mer resurser på de delar av granskningen som har högst sannolikhet att visa att något icke önskvärt har inträffat och att nöja sig med stickprovstagning där underlaget känns säkrare. Sampling är en del av de revisionsstandarder (ISA:s) som revisorerna ska följa. Den bidrar till att revisorernas arbetsbörda blir rimlig, att arbetet blir genomförbart och till att garantera att det håller tillfredsställande kvalitet.

Det Power (1999) lyfter fram om revisorns metod att göra material verifierbart med hjälp av specialister, bekräftas av det arbetssätt som vi funnit att revisorerna praktiserar. Det blev särskilt tydligt vid bestämningen av diskonteringsräntan där revisorerna inser sina begränsningar och inhämtar ett expertutlåtande från specialister i syfte att göra underlaget revisionsbart. Även i andra sammanhang, som i beaktandet av branschskillnader vilket är en viktig förståelse enligt revisorerna, inhämtar och syntetiserar man information från branschfolk för att en nedskrivningsprövning ska bli revisionsbar. Att ta hjälp av specialister kan också ses som en del av revisionsföretagets interna kontrollsystem vilka kan användas för att säkerställa en uppgifts korrekthet. Ett tydligt exempel är att revisorn, då goodwillposten är väsentlig, överlåter till värderingsspecialister att bedöma om den använda diskonteringsräntan är trovärdig och tillämpningsbar i samband med beräkning av framtida kassaflöden. Vidare kan en företagslednings historiska träffsäkerhet också ha betydelse för huruvida revisorn känner tillit till det granskade företagets interna kontrollsystem.

Vi har funnit att revisorerna är medvetna om att den företagsledning de jobbar med ofta gör optimistiska antaganden vid nedskrivningsprövningen. Detta kan, som tidigare forskning har visat, bero på vissa ekonomiska incitament, men de revisorer vi intervjuat föredrar att tala om att det grundas på en övertro på framtiden. Vidare talar revisorerna om fenomenet ”big bath”, det vill säga när en ny företagsledning tillträder som är mottaglig för att ta upp kostnader från föregående ledning för att inte behöva stå till svars för dessa. Slutligen finner vi även stöd bland många revisorer för att en nedskrivning kan vara svår att få igenom i ”rätt tid”. De fakta revisorerna vill kunna stödja sig på är ofta något år gamla, eftersom de består av historiska data och tidigare felaktigheter i företagsledningens kalkyler. Oaktat revisorns syn på denna problematik, verkar den övergripande slutsatsen ändå vara att granskningsprocessen fungerar bra och oftast ger en korrekt bild av företaget.

Vi har försökt följa revisorernas arbetsgång i hanteringen av goodwill genom att applicera Powers (1999) teori om hur deras arbete görs revisionsbart. Genom det har vi fått en djupare förståelse för hur revisorn resonerar och arbetar med granskning av goodwill. Vidare kan vi bekräfta tidigare forskning på området om att nedskrivningsprövningen utsätts för påfrestningar och innehåller optimistiska antaganden. Vi har inte uppfattat någon gemensam röst från revisorerna som hävdar att det föreligger opportunistiskt beteende, men en minoritet har ändå varit inne på detta ämne. Några revisorer tar även upp att headroom kan ha en påverkan på nedskrivningstestet, men mer insamlade data krävs för att kunna utröna tydligare kopplingar och dra någon form av slutsats. Trots dessa problem kan det utifrån vår undersökning konstateras att revisorerna i det stora hela är nöjda med hur det nuvarande systemet och regelverket fungerar. Nedskrivningar har förmågan att bli lite sena men de anses alltid vara väl befogade och gjorda med en hög säkerhet. De revisorer vi har intervjuat upplever sällan några större problem med arbetsprocessen. Detta är intressant eftersom IASB i sin diskussionsrapport tar upp det faktum att nedskrivningar förskjuts framåt i tiden som ett huvudproblem med goodwillredovisningen, och landar i att revisorerna är bäst lämpade på att hantera detta. Vår undersökning visar tydligt hur revisorn kan ha svårt att övertyga företagsledningen om en, ur revisorns synpunkt, motiverad nedskrivning. Utifrån detta väljer vi att dra slutsatsen att revisorerna inte riktigt kan hantera

denna problematik. Men detta innebär inte nödvändigtvis att revisorerna skulle vara sämre än företagsledningarna på att fastslå när nedskrivningar bör ske. Vår egen åsikt är den att det antagligen inte finns någon annan som är bättre lämpad för uppdraget och att det kanske snarare är regelverket för redovisningen av goodwill som borde ses över.

7.2 FÖRSLAG TILL VIDARE STUDIER

Vår uppsats har skapat förståelse för hur revisorerna arbetar med goodwill genom att göra underlaget revisionsbart. Vidare har vi även fått en del insikter i deras syn på den problematik som är förenad med ett nedskrivningsförfarande. Tidigare forskning har fokuserat på nedskrivningsprövningens flexibilitet och huruvida denna ger upphov till opportunistiskt beteende hos företagsledningen. Som tidigare diskuterats och problematiserats har IASB i sin diskussionsrapport även belyst att nedskrivningar tenderar att ske för sent. Vårt resultat visar att revisorerna, trots viss meningsskiljaktighet i preferenser mellan avskrivning kontra nedskrivning, över lag känner sig nöjda med gällande regelverk och dess resultat samtidigt som problematiken med att nedskrivningar sker för sent erkänns. Vi har fått höra vad IASB har att säga om saken och vem som är bäst lämpade (revisorerna) för att hantera problematiken, och nu har vi även fått revisorernas egen syn. Eftersom problematiken kvarstår med att nedskrivningar fortsatt riskerar att förskjutas fram i tiden, och företagsledningens åsikter ofta ställs mot revisorernas, anser vi att det vore intressant att bedriva fortsatt forskning på detta område, men då ur ett intressentperspektiv.

KÄLLFÖRTECKNING

Aktiebolagslag (ABL) 2005:551. Stockholm: Justitiedepartementet

Albersmann, B., & Quick, R. 2020. The Impact of Audit Quality Indicators on the Timeliness of Goodwill Impairments: Evidence from the German Setting. *Abacus*. Vol. 56. No 1. s. 66–103

Bryman, A. & Bell, E. 2013. Företagsekonomiska forskningsmetoder. 2:a uppl., Stockholm: Liber AB

Bryman, A. & Bell, E. 2017. Företagsekonomiska forskningsmetoder. 3:e uppl., Stockholm: Liber AB

Ekberg, M. & Lorentzon, J. 2007. Missbruk av goodwill en fråga för revisorerna, Aktiespararna, 30 maj, tillgänglig via:
<https://www.aktiespararna.se/Artikelarkiv/Repotage/2007/maj/Missbruk-av-goodwill--en-fraga-f-or-revisorerna> [Hämtad 16 december 2021]

FAR, 2020. IFRS-volymen 2020. u.o.: FAR AB

FAR, 2020. FAR:s Samlingsvolym - revision 2020. Stockholm: FAR AB

Gauffin, B. & Thörnsten, A. 2010. Fördjupning: Goodwillnedskrivningar 2009, en svårbedömd historia, *Tidningen Balans* nr 8-9 2010, tillgänglig via: FARonline.se. [Hämtad 21 november 2021]

Glantz, S. 2021. "Goodwillfrågan kommer att överleva oss", *Tidningen Balans*, 3 mars, tillgänglig via: <https://tidningenbalans.se/artikel/goodwillfragan-kommer-att-overleva-oss> [Hämtad 21 november 2021]

Hamberg, M. & Beisland, L.E. 2014. Changes in the value relevance of goodwill accounting following the adoption of IFRS 3. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. Vol. 23. Nr. 2. s. 59–73

Hartmann, F., Kraus, K., Nilsson, G., Anthony, R. & Govindarajan, V. 2021. *Management Control Systems*. 2:a uppl., London: McGraw Hill Education

Hsiu-Fang, H. & Shannon, S.E. 2005. Three Approaches to Qualitative Content Analysis. *Quantitative Health Research*. Vol 15. Nr. 9, s. 1277–1288

IASB. 2020. IFRS Discussion Paper. Business combinations - disclosures, goodwill and impairment, London: IFRS publication department. Tillgänglig via IFRS.org:

<https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/project/goodwill-and-impairment/goodwill-and-impairment-dp-march-2020.pdf>

[Hämtad 13 nov 2021]

IFRS. 2018. Conceptual framework for financial reporting. IFRS foundation. [Hämtad 13 nov 2021]

Jacobson, I. 2017. Hur genomför man undersökningar? – Introduktion till samhällsvetenskapliga metoder. 2:a uppl., Stockholm: Studentlitteratur AB

Kenton, W., Mansa, Julius. & Kvilhaug, S. 2021. Internal Controls. Investopedia. Tillgänglig via investopedia.com. <https://www.investopedia.com/terms/i/internalcontrols.asp> [Hämtad 14 dec 2021]

Marton, J. 2019. Blir nedskrivning av tillgångar allt för subjektivt?, *Tidningen Balans*, 23 september, tillgänglig via Tidningenbalans.se.

<https://tidningenbalans.se/artikel/blir-nedskrivning-av-tillgangar-allt-for-subjektivt>

[Hämtad 13 nov 2021]

Marton, J., Lundqvist, P. & Pettersson, A.K. 2020. IFRS - i teori & praktik. 6:e uppl., Stockholm: Sanoma utbildning AB

Marton, J., Lundqvist, P. & Pettersson, A.K. 2018. IFRS - i teori & praktik. 5:e uppl., Stockholm: Sanoma utbildning AB

Moberg, K., Valentin, N. & Åkersten, P. 2020. Bolagsrevisorn – oberoende, ansvar, tystnadsplikt, 4 uppl., Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Nilsson, SA., & Gauffin, B. 2021. Rörelseförvärv enligt IFRS 3: femtonde året - IASB äntligen ute på banan med sin diskussionsrapport. Fördjupning nr 2. 2021, *Tidningen Balans*, tillgänglig via tidningenbalans.se:

<https://backend.tidningenbalans.se/app/uploads/2021/10/Rorelseforvarv-enligt-IFRS-3-femtode-aret-%E2%80%93-IASB-antligen-ute-pa-banan-med-sin-diskussionsrapport.pdf>

[Hämtad 11 november 2021]

Pajunen, K., & Saastamoinen, J. 2013. Do auditors perceive that there exists earnings management in goodwill accounting under IFRS? Finnish evidence. *Managerial Auditing Journal*. Vol. 28. No. 3. s. 245–260.

Power, M. 1999. *The Audit Society: Rituals of Verification*. Oxford University Press, New York.

Prop. 2000/01:146 Oberoende, ägande och tillsyn i revisionsverksamhet.

Rahm, H., Sandell, N. & Svensson, P. 2016. Drömmen om företaget. In Svebe34 (Svenskans beskrivning 34), 2014. Vol. 34. s. 399-411. Lunds universitet

Ramanna, K., Watts, R.L. 2012. Evidence on the use of unverifiable estimates in required goodwill impairment. *Review of Accounting Studies*. Vol. 17. No. 4. s. 749-780.

Wines, G., Dagwell, R., & Windsor, C. 2007. Implications of the IFRS goodwill accounting treatment. *Managerial Auditing Journal*. Vol. 22. No. 9. s. 862-880.

BILAGA 1. INTERVJUFRÅGOR

- Vilken är din ålder? Vilken är din position inom företaget? Hur länge har du jobbat som revisor?
- Hur långtgående erfarenhet har du av granskning av goodwill i enlighet med IAS 36/IFRS 3?
- Hur ofta granskar du företags nedskrivningsprövning av goodwill?
- Hur ser processen ut vid insamling av underlag för granskning? Exempelvis: hur mycket samlas in? Vad för typ av underlag samlas in? Är det tillräckligt?
- Hur skiljer sig omfattningen av granskningen om företagets nedskrivningsprövning indikerar att en nedskrivning behövs eller inte?
- Vad är det som avgör om du väljer att mer utförligt granska ett företags indikation på att en nedskrivning behöver göras eller inte göras? Finns det några speciella indikatorer/faktorer?
- Hur ser granskningsprocessen ut efter insamlandet av underlag? (Gärna ett exempel på ett verkligt case)
- Hur väl tycker du att processen fungerar? Ser du några svagheter/nackdelar utifrån hanteringen enligt gällande standard?
- Med vilken säkerhet anser du att en nedskrivnings vara eller icke vara är motiverad? (D.v.s. med vilken säkerhet godkänner du en värdering?)
- Vilka “felaktigheter” är de vanligaste i ett företags bedömningar i nedskrivningsprövningen enligt din erfarenhet?
- I så fall, är sådana “felaktiga” bedömningar avsiktliga (d.v.s. upplever du att det finns incitament för en sådan “felaktig” bedömning)? Hur mottas eventuella kommentar till företaget om du har en invändning mot något?
- Vad tycker du, rent allmänt, om gällande regelverk (d.v.s. årlig värdenedgångsprövning och eventuell nedskrivning) kontra äldre (IASB) regelverk och avskrivningar?
- Är det okej om vi återkommer med eventuella följdfrågor?